

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

TEK EBEVEYN ANNELERDE SOSYAL DESTEK ALGISI VE PSİKOLOJİK
İYİ OLUŞUN İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN
Zeliha TOPRAK USTA

I.Danışman : Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ

II.Danışman: Doç. Dr. Mustafa KALE

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Ayşe AVCI

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Binnaz KIRAN (Mersin Üniversitesi)

ONAY SAYFASI

T.C ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201810027 numaralı öğrencimiz olan Zeliha TOPRAK USTA tarafından hazırlanan “Tek Ebeveyn Annelerde Sosyal Destek Algısı Ve Psikolojik İyi Oluşun İncelenmesi” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile Psikoloji Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. İçi asıl üye – 1.Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof Dr Nurgül ÖZPOYRAZ

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. İçi asıl üye – 2.Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Doç Dr Mustafa KALE

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Ayşe AVCI

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Binnaz KIRAN (Mersin Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

07/11/2022

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Hayata karşı duruşlarıyla çocuklarına ışık olabilen tüm annelere.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yazım kurallarına göre hazırlamış olduğum bu çalışmada;

- Çalışmada kullandığım verileri, bilgileri ve dokümanları etik ve akademik kurallar etrafında elde ettiğimi,
- Elde ettiğim bütün bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Araştırmamda faydalandığım bütün eserlerin tamamına uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim sonuçlarda ve kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu araştırmada sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi durumda aleyhime doğacak bütün hak kayıplarını kabul ettiğimi beyan ederim.

Zeliha TOPRAK USTA

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı yapmamda bilgisi ve tecrübeleriyle bana destek olan vazgeçtiğim anlarda yeniden başlamamı sağlayan, enerjisiyle hayata güzellikler katan değerli tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa KALE'ye,

Çalışma alanı için bana imkan tanıyan Osmaniye Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne,

Yüksek Lisans süreci boyunca her zaman yanımda olan arkadaşım Emre ALPARSLAN'a,

Hayatımın her aşamasında yanımda olan, sevgiyle huzurla bizleri büyüten, ellerini hep omzumda hissettiğim annem Rahile TOPRAK'a ve babam İbrahim TOPRAK'a; her ihtiyaç duyduğumda yanımda olan abilerim Fatih TOPRAK'a ve Ökkeş TOPRAK'a; ailemize gelişleriyle güzellikler getiren yengelerim Pelin TOPRAK'a ve Betül TOPRAK'a;

Çalışma sürecimde beni destekleyen, hem iyi bir eş hem de mükemmel bir baba olan, hayattaki şansım, yol arkadaşım Abdulkadir USTA'ya ve gelişleriyle dünyamı güzelleştiren, kendisi küçük sevgisi kocaman olan canım oğlum Ali Eren USTA'ya teşekkür ederim.

ÖZ**TEK EBEVEYN ANNELERDE SOSYAL DESTEK ALGISI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN İNCELENMESİ****Zeliha TOPRAK USTA****Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı****1. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ****2. Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa KALE****Kasım 2022, 87 sayfa**

Bu araştırmada tek ebeveyn annelerin sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Osmaniye ilinde ikamet eden 156 tek ebeveyn anne ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma verileri “Sosyal Destek Algısı Ölçeği” ve “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ve psikolojik iyi oluşu orta düzey çıkmıştır. Tek ebeveyn annelerin medeni durumuna göre sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşu en yüksek olan grup gayri resmi nikahlı katılımcılardan oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılarda çocuk sayısı arttıkça sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri düşmektedir. Çocuklar yaş gruplarına göre analiz edildiğinde en düşük sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşa sahip olan ebeveynler 5-9 yaş arası çocuğa sahip olan ebeveynler olarak bulunmuştur. Hanedeki kişi sayısı arttıkça sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş düzeyi azalmıştır. Sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşu en yüksek olan grup boşanmış olan katılımcılardır. Katılımcıların tek yaşama yıllarına arttıkça sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşunda da artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: tek ebeveyn, kadın, psikolojik iyi oluş, sosyal destek algısı

SUMMARY**PERCEPTION OF SOCIAL SUPPORT AND PSYCHOLOGICAL WELL
BEING IN SINGLE PARENT MOTHERS****Zeliha TOPRAK USTA****Master Thesis Department of Psychology****1. Advisor: Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ****2. Advisor: Assoc. Dr. Mustafa KALE****November 2022, 87 page**

This study aims to examine the perception of social support and psychological well-being of single-parent mothers. The study was conducted with 156 single parents residing in Osmaniye province. Participants were achieved by simple selective sampling method. The research uses a descriptive scan model. The survey technique was used to collect data. Research data is collected using the “Social Support perception Scale” and “psychological good measure”. The research revealed that single-parent mothers have a moderate sense of social support and psychological well-being. According to the marital status of single-parent mothers, the group, which has the highest perception of social support and psychological well-being, is composed of informal married participants. As the number of children attending the survey increases, social support perception and psychological well-being levels decrease. When children were analyzed by age groups, parents with the lowest perception of social support and psychological well-being were found as parents who had children aged 5-9 years. As the number of people in the house increased, the perception of social support and the level of psychological well-being decreased. The group, whose perception of social support and psychological well-being are the most divorced participants. As participants increased to their single life years, it was concluded that there was also an increase in perception of social support and psychological well-being.

Keywords: single parent, woman, psychological well-being, perception of social support

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY SAYFASI	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
SUMMARY	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	11
2.1. Aile Kavramı ve Tek Ebeveynlik	11
2.2. Sosyal Destek Kavramı	12
2.3. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	14
2.4. Kadının Toplumdaki Yeri	15
2.5. Kuramların Cinsiyet Kavramına Bakışı	18
2.5.1. Psikanalitik Kuram	18
2.5.2. Bilişsel Gelişim Kuramı	19
2.5.3. Biyolojik Kuram	20
2.5.4. Sosyal Rol Kuramı	20
2.5.5. Sosyal Öğrenme Kuramı	21
2.5.6. Sosyal Baskınlık Kuramı	22
2.5.7. Feminist Kuram	22
3. YÖNTEM	23
3.1. Araştırma Modeli	23
3.2. Katılımcılar	23
3.3. Araştırmanın Yapılışı	25
3.4. Araştırma Verilerinin Analizi	25
3.5. Araştırmada Kullanılan Materyaller	26
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu	26

3.5.2. Sosyal Destek Algısı Ölçeği	26
3.5.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği.....	27
4. BULGULAR.....	28
4.1. Tek Ebeveyn Annelerin Sosyal Destek Algıları ve Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin Bulgular	28
4.2. Sosyal Destek Algısı Ölçeğinden Alınan Puanların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi	28
4.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden Alınan Puanların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi	37
5.TARTIŞMA.....	45
5.1. Tek Ebeveyn Olan Annelerin Sosyodemografik Özellikleri	45
5.2. Tek Ebeveyn Annelerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri	47
5.3. Tek Ebeveyn Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi.....	50
SONUÇ	54
KAYNAKÇA	58
EKLER	64

KISALTMALAR

- TUİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
ASHB : Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
SED : Sosyo Ekonomik Destek
APA : Amerikan Psikologlar Derneği
LGBTİ : Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transeksüel, İntersex

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	<i>Son 10 Yılın Evlenme ve Boşanma Verileri (TUİK)</i>	4
Tablo 2.	<i>Son 10 Yılın Boşanma Sayısı Anne ve Baba Velayetine Verilen Çocuk Sayısı ve Oranları (TUİK).....</i>	5
Tablo 3.	<i>Katılımcılara Ait Genel Bilgiler</i>	24
Tablo 4.	<i>Sosyal Destek Algısı Ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeklerine Ait Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....</i>	28
Tablo 5.	<i>Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Sosyal Destek Algıları Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları</i>	29
Tablo 6.	<i>Eğitim durumlarına göre sosyal destek algıları ölçeğinin sonuçlarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları.....</i>	29
Tablo 7.	<i>Eğitim durumlarına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları</i>	30
Tablo 8.	<i>Medeni hal durumlarına göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları.....</i>	31
Tablo 9.	<i>Medeni durumlarına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları</i>	31
Tablo 10.	<i>Çocuk sayısına göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları.....</i>	32
Tablo 11.	<i>Çocuk sayısına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları.....</i>	32
Tablo 12.	<i>Çocukların Yaş Gruplarına Göre Sosyal Destek Algıları Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları</i>	33
Tablo 13.	<i>Hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları.....</i>	33
Tablo 14.	<i>Hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları</i>	34
Tablo 15.	<i>Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları</i>	35
Tablo 16.	<i>Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları.....</i>	35
Tablo 17.	<i>Tek yaşama yıllarına Göre Sosyal Destek Algıları Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları</i>	36

Tablo 18.	<i>Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları</i>	37
Tablo 19.	<i>Eğitim durumlarına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanlara göre kruskal wallis test sonuçları</i>	38
Tablo 20.	<i>Medeni hal durumlarına göre psikolojik iyi oluş ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları</i>	39
Tablo 21.	<i>Medeni durumlarına göre psikolojik iyi oluşlarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları</i>	39
Tablo 22.	<i>Çocuk sayısına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanlara göre kruskal wallis test sonuçları</i>	40
Tablo 23.	<i>Çocukların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluş ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları</i>	40
Tablo 24.	<i>Çocukların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluşlarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları</i>	41
Tablo 25.	<i>Hanede oturan kişi sayısına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanlara göre kruskal wallis test sonuçları.....</i>	42
Tablo 26.	<i>Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre psikolojik iyi oluş ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları.....</i>	43
Tablo 27.	<i>Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre psikolojik iyi oluşlarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları.....</i>	43
Tablo 28.	<i>Tek yaşama yıllarına Göre Psikolojik iyi oluş Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları</i>	44

EKLER LİSTESİ

Ek-A. Etik Kurul Onay Belgesi	64
Ek-B. Bilgilendirilmiş Onam Formu	66
Ek-C. Demografik Bilgi Formu	67
Ek-D. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	68
Ek-E. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği.....	69
EK-F. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı	70
EK- G. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni Yazısı	71
EK- H Çağ Üniversitesi Tez Anket İzni İçin İzin İstek Yazısı	72
EK-I. Aile Bakanlığı Tez İzin Yazısı	73

1. GİRİŞ

Konuya Genel Bakış

Aile, insan hayatında önemli yere sahip sosyal bir yapıdır. Bireyin büyüdüğü, şekillendiği aile, bireylerin ruh ve beden sağlıkları için gereken sevgiyi ve bakımı bulabilecekleri oluşumdur. Türk Dil Kurumu sözlüğüne bakıldığında ailenin; "evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik" şeklinde tanımlandığı görülmektedir. (TDK, 2018).

Çeşitli kaynaklarda aile kavramının tanımları yapılmıştır. Her tanım aileyi farklı bir açıdan ele almıştır. Aile evlenme ile ya da evlat edinme ile edinilen bir bağdır. Ayrıca aynı evi, aynı geliri paylaşan, herkesin bir rolünün olduğu, bu rollerle kendi aile atmosferini yarattıkları, bu kültürü kuşaktan kuşağa aktaran insanların topluluğudur (Şahinkaya, 1975:18). Toplumsal yasaların ve yasakların şekillendirdiği bir sosyal düzendir (Özmen, 2007:8-9). Farklı iki cinsin bir araya gelerek oluşturduğu tarihin en eski kurumu ailedir. Aile bazı temel gereksinimlerin karşılanmasına yönelik oluşturulmuştur. Bu gereksinimler biyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerdir. Ailede paylaşımlar eşitlik ilkesine dayanır. Eşit bir şekilde ortak paylaşımda bulunan aile, çocuklar ve yetişkinler açısından farklı anlamlar bulur. Çocuk için hayata dair deneyimlerin kazanıldığı, sosyal yaşama uyumun ilk adımı olan bir ortamken; yetişkinler için sevinç hüznün gibi duyguların anlam bulduğu, dayanışmanın ve birlikteliğin yaşandığı bir yer olarak ifade edilmektedir (Şentürk, 2006: 12).

Aile kavramının genel geçer olarak birçok tanımı olmakla beraber geçmişten günümüze yaşam şekillerinin değişmesi aile kavramında da bir farklılaşmaya yol açmış bulunmaktadır. Toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler, dönemlere bağlı yaşanan sıçramalar aile kavramının durağan olmasını engellemiş, değişen dinamik bir yapıya dönüştürmüştür (Bal, 2017). Bu dönüşüm ilk toplumsallaşmayla başlasa da yapılan çalışmalarda özellikle Sanayi Devrimi sonrasında kentleşmenin başlaması, nüfusun kırdan kente göç etmesi sonucu geleneksel aile modelinin değişmesinde büyük bir sıçrama olduğu görülmektedir. Böylece ailenin geleneksel geniş aile yapısı değişirken modern aile yapısı yeni fonksiyonlarla ortaya çıkmıştır. Kent yaşamının getirdiği farklı dinamikler, üretim tüketim faaliyetleri, çalışma koşulları, yaşam uyumunu etkilemiş ve bu etki aile kavramının temeline dayanan farklılaşmaya sebep olmuştur. Kırsal kesimde var olan aile düzeni değişmiş, bu değişim kadın erkek rollerine yansımıştır. Erkeğin baskın olduğu geleneksel yapıdaki hiyerarşik düzen değişmiştir. Kadının iş yaşamında

aktif hale gelmesiyle birlikte var olan yapı farklı bir boyut kazanmıştır. Kalabalık zamanların kalabalık ve geniş aile yapısı gün geçtikçe çekirdek ailelere, az çocuklu ailelere, tek ebeveynli ailelere dönüşmüştür. Değişen yaşam koşulları aile yapısını da değiştirmektedir (Bal, 2007).

Sosyal değişimlerle beraber aileler şekillenmiş, farklı boyut kazanmıştır. Fakat bu şekillenmeler aileyi geriletme ya da durağanlaştırma etkisi yapmamış, aksine ayakta kalmasını ve ilerlemesini sağlamıştır. Şekli değişse de bu şekilde aile toplumdaki yerini sabitlemiş ve toplumun en önemli unsurlarından biri olarak devam etmektedir (Ryder, 1995: 66). Aile kurumu pek çok değişkenin etkisine bağlı olarak sadece geniş ve çekirdek aile yapılarında kalmayıp, daha farklı yapılarda da görülebilmektedir. Bunlardan biri ise tek ebeveynli aile yapılarıdır.

Geniş aile, çekirdek aile gibi aile yapılarında ebeveyn sayısında çoklu kişiler bulunurken tek ebeveynli ailelerde çocukların bakımını ve sorumluluğu kişi tek başına üstlenmektedir (Gander ve Gardiner, 2001; Gladding, 2012; Norton ve Glick, 1986). Tek ebeveynli aileler ebeveynlerinin birinin ölmesi durumunda biyolojik varlığının sona ermesi olabileceği gibi kişilerin tercihlerine bağlı olarak çeşitli nedenlerden ötürü aile birliğini sonlandırma şeklinde de olmaktadır. Hem Türkiye geneli veriler incelendiğinde hem de araştırma yapılacak olan Osmaniye İli incelendiğinde tek ebeveynli ailelerin genelinde kadın ve çocuklardan oluştuğu görülmektedir (TUIK, 2021). Bunun nedeni olarak çeşitli çalışmalar incelenmiş ve genel bilgilere ulaşılmıştır.

Tek ebeveyn olarak toplum içerisinde var olabilmek kadınları dezavantajlı duruma düşürmektedir. Çünkü toplum içerisinde kadınlara ve erkeklere farklı yaşam biçimleri oluşturulmuştur. Kişilerden bu biçimlere uygun yaşaması ve davranması beklenmektedir. Aynı cinsiyete sahip kişilerin benzer özelliklere ve benzer tutumlara sahip olmaları gerekmektedir. (Gök, 2013). Toplumun bu beklentisi rolleri oluşturmaktadır. Her toplumdaki roller kadına ve erkeğe ayrı olarak atfedilmiştir. Bu roller kişinin hayatını ve kişilik özelliklerini doğrudan etkileyebilme özelliğine sahiptir (Bal, 2007). Toplumsal roller incelendiğinde kadına atfedilen ev işleri, çocuk bakımı gibi konulardan dolayı bakım veren olarak daha çok kadınların olduğu görülmektedir. Kadını eve bağlı ve erkeğin çalışmasına bağımlı kılan bu düzen esasında kadının fizyolojisiyle değil toplumda yer etmiş olan egemen kültürle ilişkilidir (Atabek, 1989, s. 164)

Toplumsal roller incelendiğinde kadının ev içerisinde erkeğin ev dışında çalışmasına vurgu yapılmıştır. Kadın evde temizliği yapan, çocuğa ve eşine bakan kişi olarak evin düzeninden sorumluyken erkek işe gidip para kazanma görevini üstlenmiştir. Tam olarak

bu noktada kadına ve erkeğe yüklenen sorumlulukların hepsini tek başına sahiplenmiş olan bir kesim bulunmaktadır; tek ebeveyn olan bireyler. Kadın ya da erkek fark etmeksizin eşlerin birinin evden ayrılışıyla tek ebeveyn olarak hayata devam eden bireyler ve bunlar içerisinde de kadınlar araştırmamızda incelenecek olan grubu oluşturmaktadır. Bu araştırmada toplumsal rolleri yerine getiren bir anne olan kadının yanı sıra geçim kaygısı ile çocuklarına bakmak isteyen ancak çeşitli nedenlerle çalışamayan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından Sosyal Ekonomik Destek alan kadınlarla yapılacaktır. Araştırmada aile yapısı, toplumsal cinsiyet rolleri, kuramların cinsiyet kavramına bakışı ve sosyal ekonomik destek kavramları açıklanacaktır. Bu bağlamda dezavantajlı grup olan tek ebeveyn olarak çocuk büyüten kadınların algılanan sosyal destek durumlarına göre psikolojik iyi oluş hali incelenecektir.

Problem Durumu

Geçmişten günümüze meydana gelen toplumsal değişimlerin aileye olumlu, olumsuz bir takım etkileri olmuştur. Uyum problemleri ortaya çıkmış, erkek ve kadının statülerinde, rollerinde değişimler olmuş, aile bireyleri arasında eşitlik kavramı gelmiş ve aile reisi kavramı kalkmıştır (Bayer, 2013). Ailedeki birey sayısı azaldıkça kırılabilirlik artmış, boşanmalarda da sürekli artış olmuştur. Ayrıca geniş toplumlarda var olan kitlesel düşünme yerini bireyselliğe bırakmıştır (Aslantürk, 2001). Ailedeki kişi sayısının azalması ve bireyselliğin önem kazanmasıyla beraber tek ebeveynli aile sayısında da artış olmuştur.

Ailelerin tek ebeveyn olma durumları incelendiğinde sebeplerden birinin boşanma olduğu bilinmektedir. Kişilerin isteyerek evliliği sonlandırma durumunda boşanma gerçekleşir. Boşanma; evlenmenin yasal olarak sona erdirilmesidir. Yani, erkek ile kadının, evliliklerini tamamen yasal olarak sona erdirmeleri ve yeni bir evlenme yapacak şekilde hukuki bir kararla evliliklerini tamamen sona erdirmeleri durumudur (TUİK). Araştırmamızın temelini oluşturan tek ebeveynli kadınları incelemek amacıyla TUİK verilerinden yararlanılmıştır. 2021 yılı TUİK verileri incelendiğinde Türkiye nüfusunun %49,9 unu kadınlar, %50,1 ini erkekler oluşturmaktadır. Evlenen çiftlerin sayısı 561 bin 710 ve boşanan çiftlerin sayısının 174 bin 85 olduğu görülmektedir. Boşanan kişi sayısına bakıldığında 2021 yılında araştırmanın yapılacak olduğu il olan Osmaniye’de 1110 çift boşanmıştır. Türkiye geneli son 10 yılın verileri incelendiğinde dönemsel dalgalanmalar olsa da genel olarak boşanma durumunda artış görülmektedir.

Tablo 1.

Son 10 Yılın Evlenme ve Boşanma Verileri (TUIİK)

Yıl	Evlenme Sayısı	Kaba evlenme		Kaba boşanma	
		Hızı (‰)	Boşanma Sayısı	Hızı (‰)	
2011	592 775	7,99	120 117	1,62	
2012	603 751	8,03	123 325	1,64	
2013	600 138	7,88	125 305	1,65	
2014	599 704	7,77	130 913	1,70	
2015	602 982	7,71	131 830	1,69	
2016	594 493	7,50	126 164	1,59	
2017	569 459	7,09	128 411	1,60	
2018	554 389	6,81	143 573	1,76	
2019	542 314	6,57	156 587	1,90	
2020 ^(r)	488 335	5,86	136 570	1,64	
2021	561 710	6,68	174 085	2,07	

Boşanan çiftlerin çocuklarının velayetleri annede ya da babada kalmaktadır. Velayet için verilen çocuk sayısı 2021 yılında 165.937 dir. Bu çocuklardan %76,1 inin velayeti anneye verilirken %23,9 sinin velayeti babaya verilmiştir. Verilere bakıldığında 2021 yılı için tek ebeveynli olan anne sayısı, tek ebeveynli olan baba sayısının üç katından fazla olduğu görülmektedir ve tablo incelendiğinde son 10 yılın sayısal olarak değerleri alınmış ve önceki yılların verilerinin de benzer seyirde olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Son 10 Yılın Boşanma Sayısı Anne ve Baba Velayetine Verilen Çocuk Sayısı ve Oranları (TUİK)

Yıl	Boşanma Sayısı	Velayete verilen çocuk sayısı	Annenin velayetine verilen çocuk oranı (%)	Babanın velayetine verilen çocuk oranı (%)
2011	120 117	99 865	74,1	25,9
2012	123 325	100 624	74,2	25,8
2013	125 305	102 120	73,8	26,2
2014	130 913	107 337	74,4	25,6
2015	131 830	109 978	74,9	25,1
2016	126 164	106 460	75,2	24,8
2017	128 411	108 297	74,8	25,2
2018	143 573	125 768	75,7	24,3
2019	156 587	140 858	76,0	24,0
2020 ^(r)	136 570	125 948	75,8	24,2
2021	174 085	165 937	76,1	23,9

Son yıllarda yaşanan olaylara bakıldığında boşanma sürecine girmiş olan kadınların ya da boşanan kadınların toplum içerisinde erkeklere göre daha çok baskıya maruz kaldığı ve bu baskıdan kaynaklı daha çok zarara uğradığı gözlemlenmektedir (Can ve Aksu, 2016: 889). Kadınlar ve toplum üzerindeki çalışmalar incelendiğinde kadınların erkeklere göre boşanma sonrasındaki statülerinin kabulü toplumsal açıdan daha zor olmaktadır (Onursoy, 2019).

Kadınların toplum içerisinde tek ebeveyn durumuna girme süreci sadece boşanma ile olmamaktadır. Araştırmamıza konu olan durumun nedenlerinden biri de eşin ceza evine girmesidir. Ceza infaz kurumlarının 31 Aralık 2020 tarihindeki yansıyan verilerine bakıldığında nüfusunun %96,0'ını erkekler, %4,0'ını ise kadınlar oluşturmaktadır. Büyük çoğunluğu erkeklerden oluşan cezaevine girenlerin çocuklarına bakmak kalan ebeveynin yani kadının görevi olmaktadır. Eşi cezaevinde olan kadınlar toplumsal olarak çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar. Eşi cezaevinde olan kadınlar hakkındaki araştırmalar incelendiğinde çok kısıtlı araştırmalar olduğu görülmüştür. Soytürk (2013), Akgün ile Tezel (2017) yaptıkları çalışmalar, araştırmalar ve sonuçları incelenmiş olup bazı ortak

sonuçlara ulaşılmıştır. Ailedeki gelirin sekteye uğraması, sosyal dışlanmaya maruz kalma ve ataerkil sistemde namus kavramının daha ön plana çıkıyor olması kadınların zorluk yaşadıkları alanlardandır (Payza, 2019).

TUİK verilerinde ölüm oranlarına bakıldığında kadın ve erkeklerde oranların hemen hemen dengeli olduğu görülmektedir. Eşin vefatı ile tek başına hayata devam eden kadınlar da boşanma ve eşin cezaevine girmesi gibi benzer toplumsal zorluklar yaşamakta, bu durumlar kadınlara karşı toplum baskısı oluşmasına sebep olmaktadır. Tüm bu araştırmalar incelendiğinde kadının özellikle tek ebeveyn olarak yaşamını sürdürüyor olması onu dezavantajlı duruma getirmektedir.

Tek ebeveynli ailelerde genellikle çocuğun bakımı anne tarafından üstlenilmektedir. Bu bağlamda tek ebeveynli aileler arasında ailenin sorumluluğunun anneye ait olduğu aile tipleri yaygın olarak görülmektedir. Sonuç olarak tek ebeveyn statüsüne düşen ailenin ekonomik anlamda sıkıntı yaşamasından dolayı kadınların sorumlu olduğu ailelerde yoksulluk olgusunun daha sık görüldüğü yapılan araştırmalarda ortaya çıkmaktadır (ASAGEM, 2011).

Literatür incelendiğinde genel olarak tek ebeveynle olan araştırmaların çocuk ve ergenler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Çocuk ve ergenler konusunda da yapılan araştırmalar tek ebeveyne sahip ve çift ebeveyne sahip olma durumlarına göre incelenmiştir. Günümüzde kadın konusunda yapılan çalışmalarda bir artış olsa da genel olarak araştırmalar belirli noktalarda kalmış ve farklı araştırmaların yapılmasının bir ihtiyaç olduğu, toplumda dezavantajlı grup olan tek ebeveyn olan kadınlarla çalışmada eksiklikler olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmada, günümüzde ne kadar değişime uğramış olsa da hala dezavantajlı olan kadınların, tek başına bir kadın olarak toplum içerisinde yer alan annelerin ve günümüzün sorunu olan ekonomik sıkıntılar içerisinde yaşam mücadelesi veren ekonomik destek alan bireylerin harmanlanmış olduğu dezavantajlı kesim üzerine dikkat çekilmek istenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sosyal ekonomik destek alan ve tek ebeveyn olan kadınların sosyal destek algılarının psikolojik iyi oluşları ile ilişkisinin incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Aile türleri fonksiyonlarına göre çeşitli sınıflamalara ayrılmıştır. Bu sınıflamalardan biri de hanede yaşayan kişi sayısına göre olup içerisinde geniş aile, çekirdek aile, geçiş ailesi ve parçalanmış aile yer almaktadır. Araştırmanın konusunu bu sınıflamada yer alan parçalanmış aileler oluşturmuştur.

Ailede parçalanma deyince ailenin genel yapısında meydana gelen bir değişim anlaşılmalıdır. Ailede parçalanmaya sebep olan faktörler çocukların aileden ayrılmaları, anne ya da babanın uzun seyahatleri, karı kocanın birbirinden ayrı yaşaması gibi durumlardır (Bulut,1990:198). Parçalanma aynı zamanda ölüm, boşanma gibi nedenlerle ailenin toplumsal işlevini yitirmesi durumudur. Parçalanmış ailede bir aile yok demek anlamına gelmez. Bir aile yapısı hala mevcuttur ancak evde sadece baba ya da anneden sadece birisi vardır. Çocuklar hayatlarını bu kişiyle devam ettirirler (Özağı, 2007:5).

Parçalanmış aile yapısına sahip bireylerde özellikle tek ebeveyn annelerin bugünkü durumuna ışık tutmak amaçlı yapılan çalışma önem taşımaktadır. Çünkü TÜİK'in yayınladığı veriler incelendiğinde boşanma durumları yıllara göre artış göstermektedir. Boşanma sırasında çocuğun velayet hakkının anneye verilmesi babalara verildiği durumdan en az üç kat daha fazla olduğu görülmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun yayınladığı verilere bakıldığında çalışan nüfusun çoğunlukla erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Bunun yanında 2020 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu istatistik verileri incelendiğinde Türkiye'de 384.262 kişinin iş kazası geçirdiği bunlardan 314.897 kişinin erkek olduğu 69.365 kişinin kadın olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ve bu iş kazalarında 1197 erkek vefat ederken kadınlardan 34 kişi hayatını kaybetmiştir. Ayrıca bir diğer istatistik Ceza İnfaz Kurumundan alınmış olup Türkiye'de 291.546 mahkûm olduğu ve bu mahkûmların %96 sının erkek olduğu saptanmıştır. Tüm bu istatistikler incelendiğinde boşanma sırasında çocukların velayetinin anneye verilmesi, babanın uzak yerlerde çalışma durumunun olması ve evden uzak yaşaması, iş kazaları sonucunda yaşanan ölüm olayları, işlenen suçlar sonucu cezaevinde kalma oranları birçok durumda kadınların tek ebeveyn olarak çocuklara bakma durumunun sayısal olarak fazlalığını göstermektedir.

Araştırma toplumsal olarak dezavantajlı kesim olan kadınlar açısından önem taşımaktadır. Çocuk doğduğu andan itibaren artık kadın anne, erkek baba rolündedir ve toplumun bu rollere yüklediği anlamlar bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyete göre kadına yüklenen ev işlerinin yanında çocukların bakım sorumluluğu da yine kadına

verilmektedir. Toplumsal cinsiyette kalıp yargılar kadın ve erkeğe göre farklı anlamlar içerir. Bu kalıp yargılara göre erkekler daha cesaretli, rekabetçi, kendine güvenen, mantığıyla hareket eden, korkusuz olarak tanımlanırken; kadınlar, daha uysal, çekingen, duygularıyla hareket eden olarak tanımlanmaktadır (Sankır, 2010). Ayrıca aile ilişkileri incelendiğinde kadınlar anne olarak çocuklara birincil bakım veren, beslenmeden ve temizlikten sorumlu olarak nitelendirilirken erkekler baba olarak çocuklara ikincil bakım veren, para kazanan kişi olarak nitelendirilmektedir (Seçer, Çeliköz, Yaşa, 2007). Bu rollerin kişilerde stres ve kaygı düzeyini artırdığı yapılan çalışmalarda görülmektedir. Bu artışa bağlı tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluş durumuna araştırmamızda yer verilmektedir.

Bayar, Haskan Avcı ve Koç 2017 yılında yaptıkları çalışmada 446 kadın ile araştırma yapmış ve araştırmada; bir toplumda geleneksel cinsiyet rolleri ne kadar yaygınsa kadınların bu rollere ait streslerinin de o kadar fazla olduğu sonucunu elde etmişlerdir (Bayar, Haskan Avcı, Koç, 2017). Freire ve diğerleri 2017 yılında Brezilya Natal'da çalışma yapmış ve 65 yaş üstü 237 kişi ile bu çalışmayı yürütmüşlerdir. Sonuçta kadınlar arasından toplumsal cinsiyet rolü yüksek düzeyde olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü yüksek olan erkeklere göre daha yüksek düzey depresyona sahip oldukları görülmüştür (Freire ve diğ., 2017).

Toplumumuzda kadınların en önemli olan ve birinci vazifesi olarak görülen işi anneliktir. Bu nedenle çalışma hayatında 'anne' olmak onun için bir engel oluşturmaktadır. Çünkü işverenler işlerin aksamasından hoşlanmazlar. Kadının hamilelik sürecinden, doğumundan ya da çocuk bakımından dolayı işte izinli sayılmaları ya da izin alma zorunluluğunun doğması işverenlerin kadınlarla çalışmama isteğinin temelini oluşturur. Erkekler de aynı şekilde eşlerinin ev işlerini aksatmamaları, çocuk bakımına ve kendi gereksinimlerinin karşılanmasına devam etmeleri için çalışmasına olumlu bakmamaktadırlar. Bu tür kadına yüklenen işlerin aksaması eşleri memnun etmemektedir (Yeşilyaprak, 2005, s. 89). Bundan dolayı kadınların çalışma alanlarında istihdamı giderek yaygınlaşsa da toplumun belirli kesiminde gerek toplumsal rollerden kaynaklı gerek işverenlerin tutumuna bağlı olarak iş bulamamaktan kaynaklı sorunların olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmayla bu konular göz önünde bulundurularak sosyal politika geliştirilmesi açısından önemli olmakla beraber kadınların var olan toplumsal sorunlarındaki azalmaların ev içi durumlarına da katkı sağlayacağı düşünüldüğünden dolayı araştırma çocuklar için de önem taşımaktadır. Daha önce yapılan çalışmalar

çocuğun sağlıklı gelişimi için annenin iyi oluş halinin önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Richter ve ark, 2018).

Toplumsal kalıp yargılar, toplumsal cinsiyet rolleri kişiler üzerinde stres durumunun artmasına sebep olurken yapılan araştırmalar algılanan sosyal desteğin kişiler üzerinde olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal destek, kişinin sorunlarıyla baş etmesinde ve stresle başa çıkma konusunda olumlu olarak rol oynar. Kişilerin kendilerine olan güvenlerini arttırmaktadır. Ayrıca sosyal destek, zorlayıcı yaşam olaylarının negatif etkilerine karşı koruyucu görevdedir. Her alanda pozitif etkilere sahiptir (Kaşıkçı, Çoban, Ünsal ve Avşar, 2009). Sosyal desteğin, bir yakının kaybı, eş seçme ve evlilik, üvey ebeveyn varlığı, meslek seçme, iş kaybı, hastalık varlığı, stres, depresyon, doğal afet gibi durumlarda daha önemli olduğu ifade edilmektedir (Pearson, 1990; Yıldırım, 2006). Sosyal desteğin kişide bıraktığı etki ve buna ek olarak kişinin içinde bulunduğu sosyal ağın algıda destekleyici olarak algılanması algılanan sosyal desteği ifade etmektedir (Şimşek, 2018: 97). Bireyin iletişim içinde olduğu kişilerin desteğini hissedememesi, sosyal destek ağlarındaki azalma kişide psikolojik sorunlar çıkmasına da yol açabilir.

Yapılan çalışmalar toplumda bir kadının ve tek ebeveyn olarak hayatını devam ettiren bir annenin durumunun dezavantajlı grup içerisinde bulunduğunu göstermektedir. Dezavantajlı grupların psikolojik iyi oluşunun önemli olduğu ve bu nedenle toplum tarafından kalıp yargılar geliştirilen kadın cinsiyeti üzerinden sosyal destek algısının, tek ebeveyn annelerde psikolojik iyi oluş durumlarını destekleyici etkisinin araştırılmasını gerekli kılmıştır. Bu nedenle yapılan çalışmanın toplumda var olan bir soruna ışık tutmak, feminist bir bakış açısı kazanmak, gelecek çalışmalara katkısı olması ve dezavantajlı kesimde yapılacak olan sosyal politikalar açısından katkı sağlayacak olmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Tek ebeveyn olan annelerin sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
2. Tek ebeveyn olan annelerin sosyal destek algısı demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Tek ebeveyn olan annelerin psikolojik iyi oluşları demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Sayıtlar

1. Ölçeklere verilen cevapları gönüllülük ilkesine dayalı olarak cevaplandırıldığı varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan kişilerin ölçekleri yanıtlarken gerçek algılarını yansıttıkları varsayılmaktadır.
3. Ölçme araçlarının ölçmek istediği tutum ve davranışları doğru olarak aksettirdiği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Osmaniye İl merkezinde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün Sosyal Ekonomik Destek hizmetinden faydalanan kadınlardan alınan bilgiler ile sınırlıdır.
2. Araştırma, incelenen psikolojik iyi oluş ve algılanan sosyal destek ölçeklerinin ölçtüğü maddelerle sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmada yer alan aile kavramı ve tek ebeveynlik, sosyal ekonomik destek, toplumsal cinsiyet, kadının toplumdaki yeri, kuramların cinsiyet kavramına bakışı kavramlarına ait bilgiler yer almaktadır.

2.1. Aile Kavramı ve Tek Ebeveynlik

Aile evlilik temeline dayanan, ilke ve kuralları belirlenmiş bir yapıdır. 4000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Geçmişten bugüne bu derece köklü bir kavram zamanla bir takım değişimlere uğramıştır. Aile kavramının en eski tarihi incelendiğinde karşımıza ilk olarak avcı toplayıcı bir toplum çıkar. Bu toplumlarda var olma mücadelesi baskındır. Birlikte hareket etme ve geniş topluluklar bu dönemde yaygındır. Bundan sonraki süreçte tarım faaliyetleri başlamıştır. Tarımın başlamasıyla toplum yapısı da bir değişime uğramıştır. Konargöçer düzenden yerleşik düzene geçilmiştir (Özgüven 2009). Tarımın başlamasıyla ekip biçme faaliyetlerinde de hızlanma olmuştur. Ekilip biçilen malların aile içinde kalması isteği ortaya çıkmıştır. Bu da yine çoklu kalabalık bir aile yaşantısını gerekli kılmıştır ve geniş ailelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. (Baran ve Atlı, 2016, s.37; Köse, 2016, s.16). 18. Ve 19. Yüzyıllarda yeni buluşlar çoğalmış ve farklı alanlarla gelişmeler yaşanmıştır. Bu buluşlar ve gelişmeler sonucunda Sanayi Devrimi gerçekleşmiştir. Sanayi Devrimi ile beraber makine kullanımı yaygınlaşmıştır. Artık topluluğun gücünden ziyade daha bireysel olarak ya da küçük gruplarla işler tamamlanmaya başlamıştır. Bu nedenle sanayi toplumunda aile yapısı da küçülme göstermiş, anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile yapısı ortaya çıkmıştır. İlerleyen süreçte ise teknoloji ve makineleşme gelişmeye devam etmiş, güce duyulan ihtiyaç azalmış ve hizmet sektörü ortaya çıkmaya başlamıştır. Hizmet sektörünün ortaya çıkmasıyla erkeğin çalışma alanındaki baskınlığı azalmaya, kadınların çalışma oranları artmaya başlamıştır. Artık kadınlar da erkekler gibi iş hayatında aktif rol üstlenmiştir. İş yaşamındaki değişikliğin ev yaşamına da yansımaları olmuştur. Kişilerin kişisel olarak dönüşümü ev ve aile hayatına yansımıştır. Ayrıca evlilik konusunda bakış açısında değişimler olmuştur. Kişilerdeki bu değişimler aile yapısında tekrar bir farklılaşma yaratmış ve yeni aile türlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Köse, 2016, s. 16)

Tarihsel süreç incelendiğinde birçok kavramda ortaya çıkan değişiklikler gibi aile kavramında da bir takım değişimler ve farklılaşmalar görülmektedir. Fakat bu kavramlar

aile çatısı altındaki değişmelerdir. Aile kavramı öz olarak değerini korumakta ve bu konuda hala süregelen birçok araştırmanın incelemenin konusu olmaya devam etmektedir. Çünkü ailede her ne kadar değişim olsa da aile kavramının belirli değerleri vardır. Bunlardan birisi her ailenin küçük bir sosyal sistem olmasıdır. Dışarıda var olan büyük toplumsal ağı düşündüğümüzde aile bu geniş kavramın küçük bir örneğidir. Ve her ailenin kendi kültürel değerleri, ilkeleri vardır. Aile ister tek ebeveyn den oluşsun ister daha farklı bir yapıda olsun ailenin üyelerine karşı yerine getirmekle sorumlu fonksiyonlar vardır. Bu fonksiyonlar bir arada olduğu sürece aile kavramı ve aile kültüründen bahsedilebilmektedir (Kır, 2011).

Ailenin kökeni ve gelişimi ile ilgili çalışmaların XIX.yy.da başladığı görülmektedir. Aile hakkındaki çalışmalar kısaca gözden geçirildiğinde; politik, dinsel, felsefi görüş ve ideolojilerin yarattığı farklı aile modellerine rastlanır. Tarihsel bakışla incelendiğinde aile türlerine ilişkin farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Aileyi toplumda sınıflandıran bir takım özellikler bulunur ve bu özellikler; hanede yaşayan kişi sayısı, otorite işlevi, evlenme biçimleri, yerleşim yerleri, aile işlevlerini yerine getirme durumlarıdır. Aileler, sınıflandırılırken bu özellikler temel alınmaktadır (Çakıcı, 2006:4). Hanede yaşayan kişi sayısına göre aileler ilk olarak ikiden fazla kuşağın aile içine dahil olması ile meydana gelen geniş ailelerdir. Ardından daha küçük yapı olan anne baba ve çocuktan oluşan çekirdek aileler gelmektedir. Ve evde yaşayan bireylerin geniş aileden sayıca daha az, çekirdek aileden ise daha fazla olduğu geçiş aileleri de bulunmaktadır. Son olarak da evde sadece baba ya da anneden birisi olan ve çocukların hayatlarını bu kişiyle devam ettirdikleri parçalanmış ailelerden vardır. Otorite biçimlerine göre aile türleri; akrabalık ilişkilerinin baba soyuna bağlı olduğu ataerkil aile, kadının yetkisinin baskın olduğu anaerkil ailelerdir. Evlenme biçimlerine göre aileler; çok eşliliğin olduğu poligami, tek eşliliğin olduğu monogamidir. Yerleşim yerlerine göre aileler; kırsal kesim ailesi, kent ailesi ve gecekondu ailesidir. İşlevlerini yerine getirme durumuna göre aile türleri ise ilişkilerin sağlam temeller üzerine kurulduğu güven ortamında oluşan sağlıklı işlevini yerine getiren aile ve iletişim ağlarında engeller olan sağlıklı işlevini yerine getiremeyen aile olmak üzere ayrılmıştır (Cüceloğlu, 2002).

Yapılan çalışmada aile yapıları içerisinde hanede yaşayan kişi sayısına göre parçalanmış aile yapısına ait tek ebeveynli aileler incelenecektir.

2.2. Sosyal Destek Kavramı

Sanayileşmeyle birlikte geleneksel toplum düzeninden modern toplum düzenine geçilmiştir. Toplum adına düşünmenin yerini bireysellik, geniş ailelerin yerini çekirdek aileler almıştır. Sonucunda hem toplumsal hem de ailesel düzeyde değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler aile içinde de değişime sebep olmuş boşanma, şiddet, sadakatsizlik, çocuk ihmal ve istismarı gibi sorunların çoğalmasına neden olmuştur (Taylan, 2010:460). Aile içerisinde meydana gelen olaylardan ve değişimlerden en çok etkilenen grubun çocuklar olduğu bilinmektedir. Sorunlu olan ailelerde çocuklar ihmal ve istismara açık hale gelir. Sorunlu bir aile içinde sağlıklı çocuk yetişmesi de sorun olacağı için devletin çocukları korumaya yönelik hizmet alanları bulunmaktadır. Bu alanlar çocuğu fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel olarak tehlikelere karşı korumayı ve sorun oluşmaması adına önlemeyi hedef alır.

Korunmaya muhtaç çocuk kavramı kanunla tanımlanmıştır. Bu tanıma göre korunmaya muhtaç çocuk kimdir dediğimizde “Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

- 1- Ana veya babasız; ana ve babasız,
- 2- Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
- 3- Ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen,

4- Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu” ifade etmektedir (2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu,1983). Çocuklar korunmaya muhtaçlık durumunun tespitiyle devlet koruması altına alınmakta ve risk durumu geçmediği sürece aileye verilmemektedir. Ancak çocuğun en sağlıklı gelişimi aile ortamında gösterdiği bilinmekte olup bundan dolayı çocuğu korumak için ve korunmaya muhtaçlık durumunun oluşmaması için devlet aileyi destekleyen politikalar üretmiştir. Bunlardan birisi de sosyal ekonomik destektir.

Sosyal ekonomik destek, yoksulluk durumunda verilen bir yardımdır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tanımına göre çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken ailelerin, kendi kendine yeterli hale gelinceye kadar çocuklarının bakımı ve desteklenmesi amacıyla geçici bir süre verilen ekonomik destekler ile ve psiko-sosyal destek sistemi olarak tanımlanmıştır (ASHB, 2020). Eşi vefat etmiş olan, çalışamaz raporu olan, eşinden boşanmış olan ya da eşi ceza evinde olan ve bir ya da birden fazla çocuğa bakmakla yükümlü olan, herhangi

bir geliri olmayan kişilere çocuklarının korunmaya muhtaçlık durumunun oluşmaması için verilir.

Verilen sosyal ekonomik yardımlar incelendiğinde müracaatçıların yaklaşık %95 inin kadınlardan oluştuğu bilinmektedir.

2.3. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Türk Dil Kurumu yayınına göre cinsiyet kavramı, “Bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiyi ayırt ettiren yaradılış özelliği” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). İnsanın kendi tercihlerinden bağımsız olarak doğuştan itibaren oluşmuştur. Seçimlerden ve tercihlerden bağımsızdır. Türkön (1995) en genel anlamıyla cinsiyetin erkeğin ve dişinin türünü ifade etmek olduğunu söylemektedir.

Cinsiyet seçimlerden arınık, doğuştan gelen yaradılış özelliğiyle bu kavramın yanında cinsiyetten farklı ancak cinsiyet kavramı içinde şekillenen toplumsal cinsiyet kavramı oluşmuştur. Toplumsal cinsiyet; sahip olunan biyolojik cinsiyetin yanında kişinin ve toplumun bir bütün olarak ele alınmasını içerir. Cinsiyet; kadının ve erkeğin arasında bedensel olarak var olan farklılaşmalardır. Her iki cinsiyetin üremeye dair işlevlerini anlatmaktadır. Toplumsal cinsiyet de dış görünüş ve davranışlara göre yapılan ayrımı ifade eder (Akçam, 1996). Cinsiyet biyolojik, toplumsal cinsiyet psikolojik ve sosyolojik bir terimdir (Ann, 1972). Cinsiyetteki farklılaşmanın başlangıç noktası biyolojik yapıdır. Biyoloji erkek ve dişi olarak var olan temel benzerlikleri ve farklılıkları göstermektedir. Farklılık noktasında kromozomlardan başlayarak üreme organlarına gelinceye kadar var olan bütün farklılıkları içermektedir (Ann, 1972). Toplumsal cinsiyet, özellikle toplumsal bağlamda erkek ve kadınlarla ilgili sosyal, kültürel ve psikolojik özellikleri ifade eder. Cinsiyet kavramı bizi sadece erkek ya da kadın olarak adlandırırken, toplumsal cinsiyet bizi erkeksi ya da kadınsı yapmaktadır (Lindsey, 2015).

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının yanında bir diğerkonu toplumsal cinsiyet rolleridir. Toplumsal cinsiyet rolleri toplumun kadın ve erkekten yerine getirmesini bekledikleri beklentilerdir. Toplum kadına ve erkeğe farklı roller atfeder. Yani kadın olmak ya da erkek olmak konusunda bir takım sorumluluklar yüklenir. Bu sorumlulukların yerine getirilmesi beklenir. Bee ve Body (2009) yaptıkları çalışmada bir takım ayrımlar gözlemiş ve toplumun kişilerden beklentisinin kategorileştiğini, kız, kadın, erkek çocuk ve yetişkin erkek olarak farklılaştığını belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal ortamlarda ‘kadınlık/erkeklik’ olarak belirlenen rollerin hayata karşı ifade ediliş şeklidir. Toplum tarafından şekillenen cinsiyet rolleri, doğumdan itibaren içinde bulunduğumuz çevrenin etkisiyle sosyalleşme sürecinde öğrenilmektedir (Seçgin, 2012). İçinde bulunduğumuz toplum ve sosyal çevreye dair birçok öge cinsiyet rollerinin belirlenmesinde etkili olmaktadır. Toplumsallaşma sürecinde bizlerin çevresinde var olan ve bilinçli ya da bilinçsizce etkileşimde bulunduğumuz tüm insanlar, o topluma ait sosyal, kültürel ve ahlaki değerleri ve aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerini oluşturmaktadır. Bunun yanında anne-baba, okul, akran grupları, kardeş gibi çevremizdeki pek çok unsur sosyalleşme aracı olmasının yanında toplumsal cinsiyet rollerinin aktarılmasında da etkili bir rol oynamaktadır (Seçgin ve Tural, 2011).

Kişiler doğumla birlikte biyolojik bir cinsiyete sahip olurlar. İçinde bulunduğu toplumun yapısına göre şekillenip biyolojik cinsiyetin yanında toplumsal bir cinsiyet kazanırlar. Toplumun beklentilerine uygun olarak da bir takım sorumluluklar ve roller üstlenirler. Bu roller daha çok kadınların ve erkeklerin kendini toplum içinde nasıl ifade edeceği ile ilgilidir. Toplumsal cinsiyet rolü kadına ve erkeğe toplum içinde nasıl davranması gerektiğine yönelik toplumsal beklentileri ifade etmektedir. Erkeksi (maskülen) roller bir erkek için toplum içinde nasıl davranacağını söylerken; kadınsı (feminen) roller toplum içinde bir kadının nasıl davranacağını ifade etmektedir (Kim, 1998). Dolayısıyla toplum kadınların, ev işleri gibi kadınsı özelliklere sahip olmasını ve erkeksi özellikleri taşımamasını; erkeklerin ise güç kullanılan işlerde çalışma gibi erkeksi özelliklere sahip olması gerektiğini düşünmektedir (Terzioğlu ve Taşkın, 2008). Bu düşünce yapısı toplumsal kalıp yargılardan kaynaklıdır. Cinsiyete ilişkin kalıp yargılar, erken yaşlardan itibaren başlar. Kalıp yargılar topluma yeni katılan bireylerde davranış değişikliği meydana getirir. Ancak bu bir süreçtir ve bu durum zaman içinde gerçekleşmektedir (Damarlı, 2006). Çocukluk çağından itibaren cinsiyetçi şarkı, tekerleme, oyun ve oyuncaklarla büyüyen kişiler, aynı zamanda kitlesel iletişim sağlayan araçlarda, okul ve aile ortamında cinsiyetçi yaklaşımlara maruz kalan çocuklarda kalıp yargılar pekişmektedir. Ve bu durum kişiliklerinin bir parçası haline gelmektedir (Seçgin, 2012). Dolayısıyla kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal roller, kişilerin çocukluktan itibaren süregelen öğrenilmiş davranışlarının yansıması olarak geçmişten geleceğe aktarılan bir etkileşim ağı halinde ortaya çıkmaktadır.

2.4. Kadının Toplumdaki Yeri

Kadınların ya da erkeklerin biyolojik yapı olarak farklılaşmalar da geçmişten günümüze topluma ve hayata dair etkileri göz önüne alındığında iki cinsiyetin de farklılıklar içerisinde katkıları büyüktür. Toplum içerisinde ayrı olmaktan ziyade bir bütün olarak en önemlisi bir birey olarak kadının da erkeğin de büyük önemi vardır. Ancak tarihsel süreçler incelendiğinde dönem dönem kadın ve erkeğe farkı toplumlarda farklı roller yüklendiği görülmektedir. Bazı toplumlarda kadınların ön plana çıkarken bazılarında ise erkeklerin ön plana çıktığı bilinmektedir. Ve zaman içerisinde dünya toplumları değişirken toplumların cinsiyetlere verdiği değer ve atfettiği rollerin de değişimi kaçınılmaz olmuştur. Bu değişimde toplumların kültürel yapıları, inançları, değer yargıları gibi birçok unsurun etkisi olmuştur.

Bazı toplumlarda kadının değeri ön plana çıkmaktadır. Mezopotamya medeniyetlerinden olan Sümerler’ de kadınların egemenliği ön plandadır ve siyasi haklarını kendi başlarına kullanma yetkisine sahiptirler. Sümerlerde bir erkek yalnızca bir kadınla evlenebilmiş ve kadın istemezse zorla evlilik olmamıştır (Akdemir, 1997). Anadolu medeniyetlerinden Hititlerde kadınların adli görevleri vardır. Kadın askeri ve komuta görevlerinde bulunmuştur. Kadınların çeşitli siyasi hakları vardı ve evlilik sözleşmesine dayalı tek eşlilik hâkimdir (Akdemir, 1997). Ancak bazı toplumlarda da kadın geri plana atılıp erkek egemenliği ön planda tutulmuştur. Örneğin Eski Hint, Çin ve Arap toplumlarında erkeğin mutlak hâkimiyeti bulunmaktadır. Bu toplumlarda pederşahi aile düzeni mevcut olup bu toplumlarda aile reisinin hem çocukları hem de eşi üzerinde tam hâkimiyeti bulunmaktadır. Çok eşliliğin yaygın olduğu bu düzende çocuklar, eş ve aileye dâhil bütün fertler babanın malı sayılmıştır. Baba isterse bunları satar, öldürür veya başkasına devredebilir (Kılıç, 1987). XIX. yüzyıla kadar Hint kadınları ölen kocalarının arkasından yakıldığı gibi tanrılara kurban edilmiştir (Erdem ve Yiğit, 2013)

Dönem değiştikçe erkek egemenliği artmaya, kadının değeri düşmeye başlamıştır. Bu baskıların artmasıyla Fransız İhtilali ile birlikte kadınlar statülerinde değişiklik talep etmeye başlamışlardır (Eyuboğlu, 1999). Bu talepleri İnsan Hakları Bildirgesinde (1789) her bireyin özgürlük, mülkiyet, güvenlik ve baskıya direnme hakkının verilmesiyle karşılığını bulmuştur. Kadınlar Fransa’da 1791’de eşit mal paylaşımı, 1792’de boşanma, 1793 Medeni Kanun’u ile anneler babalar gibi ebeveyn otoritesini kullanmada aynı ayrıcalıkları sahip olma hakkını elde etmişlerdir (Sledziewski, 2005).

Eski Türk toplumları incelendiğindeyse Türklerde her işte erkekle kadının beraber olması şartı vardır. Örneğin verilen bir emrin geçerli olabilmesi için “hakan ve hatun

emrediyor ki” diye başlaması gerekmektedir (Uysal, 2014). Türk kadınları binme, silah kullana ve kahramanlıklarda Türk erkekleri kadar becerikliydi. Kadınlar doğrudan hükümdar, kale muhafızı, vali, sefir olabilirdi. Ailedeki mallara ve çocuklar üzerindeki haklarda anne ve baba eşit paya sahipti. Hem annenin hem de babanın soylu bir aileden gelmesi önemliydi. Birine kız verilecek ya da alınacaksa annesinin de babasının da soylu olmasına dikkat edilmiştir (Gökalp, 1990). Eski Türk toplumlarında var olan bu değer İslamiyet’in kabulü, yaşanan göç olayları ile devam etmiştir ancak yerleşik hayata geçiş ile rollerde farklılaşma olmuştur. Göçebe hayat tarzında ve kırsal bölgelerde kadın ve erkekler her alanda birlikte olmak zorundadır. Ancak yerleşik hayatta ve kentlerde kadınlar evlere daha çok kapanmak durumunda kalmıştır (Özlu, 2019).

Osmanlı Devleti’nde kuruluş yıllarında kadınlar ön planda tutulmaktadır. Ancak zaman içerisinde toplumdaki soyutlanmaya ve evlerine hapsedilmeye başlamışlardır. Kadınların kaymakçı dükkânlarına girmemeleri (1603), erkeklerle birlikte sandallara binmemeleri (1610), ferace biçimlerinde yenilik yapmamaları, mesire yerlerine girmemeleri (1750), arabaya binmemeleri, ezan saatinde dışarıda kalmamaları, muayyen meydanlarda dolaşmamaları, ince kumaştan ferace giymemelerine (1787) dair fermanlar çıkmıştır (İnan, 2008). Bu düzen Tanzimat döneminde farklılaşmıştır. Tanzimat Fermanı’nda kadınlar için yeni hükümler olmamasına rağmen, özellikle eğitim alanında yapılan reform hareketleri, kadınların kamusal alanda yer almasını sağlamıştır. Bazı konularda kadınlar lehine değişiklikler yapılmış, eski yasaklar geniş ölçüde yumuşatılmıştır. Bu dönemde kısmen Batı etkisiyle kadının toplum içindeki yeri tartışılmaya başlanmış, önceleri edebi eserlerde yer verilmiş ardından da süreli yayınlarla topluma yansıtılmaya çalışılmıştır (Kartal, 2008). Bunun yanında kadınlar için okullar açılmış ve aydın kadınlar yetişmesini sağlamıştır. Yaşanan gelişmeler II. Meşrutiyet’in ilanından sonra kadın derneklerinin kurulmasına ve kadınların kamusal alana katılmalarına zemin hazırlamıştır (İnan, 2008). II. Meşrutiyetin ilanı özellikle kadınlar tarafından özgürlüğün ilanı şeklinde algılanmıştır. Bu dönemde kadınların sesi önceki dönemlere oranla daha gür çıkmıştır. Artık kadınlar hakları için erkek aydınlarla birlikte mücadele vermeye başlamıştır (Özkerem, Arslanel, 2011). 1908’de ilan edilen II. Meşrutiyet ile birlikte kadın dergilerinin sayısında bir patlama yaşanmıştır. Bu süreli yayınlar kadınlar için adeta ikinci bir okul olmuş, onları her konuda eğitmiş, kadın hareketinin başlangıcını oluşturmuştur. Kadınlar, toplumda kendilerine yüklenen rol kalıplarına karşı harekete geçmişlerdir. Hareketin ideolojisi Fransızca *femme*, kadın sözcüğünden türetilen feminizm olmuştur (Çakır, 2016).

Milli mücadele döneminde kadın hareketlerinin ne kadar önemli olduğu görülmüş, kadınlar o dönemde erkeklerle birlikte mücadeleye destek vermişlerdir. Cumhuriyet ile birlikte gerçekleştirilen modernleşme hareketleri ile kadınların erkeklerle rekabet edemeyeceği tek bir alan bile bırakılmamıştır, tüm meslek kapıları kadınlara ardına kadar açılmıştır (İçke, 2014).

Günümüzde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün istatistik bilgileri incelendiğinde 2017 yılında yapılan çalışmada Türkiye’de erkeklerin okuma yazma oranı %98,9, kadınların okuma yazma oranının %93,9 olduğu, TBMM de 600 milletvekili içerisinde 104 milletvekilinin kadın olduğu, yerel yönetimlerde (Belediye Başkanlığı, Belediye Meclis Üyeliği, İl Genel Meclis Üyeliği) 23.130 kişi içerisinde 2.298 kadın olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu verilerden hareketle kadınların her alanda aktif rol oynayabildiği ancak yine de rakamsal olarak hala bir farklılık olduğu görülmektedir. Bunun sebepleri bakanlık tarafından araştırıldığında veriler toplumsal cinsiyet rollerine dayalı kalıp yargılardan kaynaklandığını işaret etmektedir. TÜİK’in 2014-2015 yılında yaptığı çalışmada çalışan kadın ve erkekler üzerine araştırma yapılmış ve çalışan kadınların aile bakımına erkeklerden beş kat daha fazla zaman ayırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunların yanında yapılan araştırmalarda şiddet durumları incelendiğinde 2017 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yayımladığı verilere göre dünyada en az her 3 kadından birinin fiziksel veya cinsel şiddete, Türkiye’de ise her 10 kadından 3 ünün fiziksel şiddete, her 10 kadından birinin cinsel şiddete, her iki kadından birinin duygusal şiddete maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar sadece sınırlı sayıda kadın hakkındaki sonuçları içermektedir. Kadınların birçoğu şiddet görseler bile bunu söylemeye ve kendini korumaya cesaret edememektedir. Geçmişten günümüze kadınlara verilen değer ve toplum içerisindeki yerlerine dair önemli gelişmeler olsa da yapılan çalışmalarda elde edilen sayısal veriler kadının toplum içerisinde dezavantajlı durumu göz önüne sermektedir.

2.5. Kuramların Cinsiyet Kavramına Bakışı

2.5.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuram Sigmund Freud tarafından 1895 yılında geliştirilmiş olan bir kuramdır. Bu kuram toplumsal cinsiyet gelişimi konusunda açıklamalarda bulunan ilk kuramlardandır. Freud kuramsal açıklamalarını erkekleri merkeze alarak gerçekleştirmiştir (Güldü, 2009).

Freud kuramını üç farklı şekilde tanımlamıştır. Bunlardan birisi topografik kişilik kuramıdır. Bu kuramda bilinç, bilinçdışı ve bilinç öncesi kavramlarını açıklamaktadır. İkinci olarak yapısal kişilik kuramını ele alır ve id, ego, süperegö kavramlarını açıklamaktadır. Üçüncü olarak ise psikoseksüel kişilik kuramını ele alır ve bireyi gelişim basamaklarına göre sınıflandırmaktadır (Dökmen, 2015). Bu sınıflandırmada Freud psikoseksüel dönemleri 5 evreye ayırmaktadır. Bu dönemler oral, anal, fallik, latent ve genital dönemlerdir. Bu gelişim dönemlerinin her birinde bireyin cinsel ilgisi (libido) bedenin belirli bölgelerine yönelir. Birey içinde bulunduğu dönem gelişimini sağlıklı tamamlasa o dönemde takılır (Güldü, 2009).

Psikanalitik kurama göre çocuğun kendi cinsiyetinden olan ebeveynleri ile kurduğu özdeşim onun toplumsal cinsiyet kazanmasını sağlamaktadır. Erkek çocuğu erkek ebeveyne bakarak toplumda nasıl erkek olacağını, kız çocuğu ise kadın ebeveyne bakarak toplum içerisinde kadın olmayı öğrenmektedir. Bireyin toplumla uyum içerisinde olması için psikanalitik kurama göre cinsiyetine uygun cinsel kimliğe sahip olması gerekir (Çıtak, 2008).

Biyolojik cinsiyet üzerine Freud Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme adlı eserinde kız çocuklarının erkeklerin üreme organını gördüğünde erkek olma arzusunu hissettiği ve penis kıskançlığı durumunun ortaya çıktığını belirtmektedir (Freud, 2020, s.123-124).

2.5.2. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim kuramının önde gelen isimleri Piaget, Vygotsky Kohlberg olup cinsiyet rolü kazanımını çocuğun bilişsel süreçleriyle açıklamışlardır. Bu kurama göre çocuklar ilk olarak kendi cinsiyetlerini keşfederek kadın ya da erkek olma durumlarını tespit ederler. Daha sonra çevresindeki insanları bu iki gruptan birine yerleştirerek kadınlar ve erkekler olarak gruplama yaparlar. Sonrasında iki cinsi ayrı ayrı gözlemleyerek onların davranışlarını ve toplum içinde yapması gereken kalıpları algılayıp bunun sonucunda damgalı davranış sergilerler (Kaypakoğlu, 2003). Çocukların toplumda kendi cinsleri ile yaptıkları etkileşim onların cinsel kimlik oluşturmalarına

yardımcı olur. Cinsel kimlik oluşturan çocuk kendini maskülen ve feminen olarak benimsemektedir (Güldü, Kart, 2009).

Bilişsel Gelişim Kuramcılarında olan Kohlberg cinsel gelişimin çocukta üç basamak halinde geliştiğini söylemektedir. Birinci basamak 2-4 yaş arasında çocuğun cinsel kimlik geliştirmesidir. İkinci basamak 4-5 yaş arası cinsiyet kalıcılığı dönemidir ve bu dönemde var olan cinsiyetin değişmeyeceğini anlarlar. 5 yaş ve üstü ise cinsel tutarlılık dönemidir ve bu dönemde çocuk toplumsal cinsiyeti kavrayıp değişmez olduğunu anlayabilir (The Open University, 2005; aktaran: Özkazanca, 2018).

2.5.3. Biyolojik Kuram

Biyolojik kuram insan davranışlarının şekillenmesinde etkili olan ve araştırmalarını yapan en eski kuramlardan birisidir. Kadın ve erkeğin doğuştan gelen özellikleri olduğunu bu nedenle hayatta farklı zorluklarla yüzleşmek zorunda kaldıklarını ve bunun da toplumsal cinsiyeti şekillendirdiğini iddia etmişlerdir (Buss, 1995: 164). Kız ve erkek çocuklarda davranışsal farklılıklar erken yaşlardan itibaren gözlemlenmektedir. Hem kız hem de erkek çocuğa sahip olan ebeveynlerle yapılan araştırmalarda aileler çocukların farklı davranışlar sergilediğini ifade etmişlerdir. Kız çocuklar daha naif ve sevecen yaklaşırken erkek çocukların yaklaşımı daha çok sert, koşma, atlama gibi eğilimler göstermektedir (Eşel, 2005: 138-139).

İnsanlar toplu halde yaşamaya başladığı andan itibaren genel olarak erkekler dış çevreden ve dış çevre ile ilgili işlerden sorumluyken kadınlar hep ev içi ve aile içi işlerden sorumlu tutulmuştur. Ancak zaman ilerledikçe bu farklılaşma ortadan kalkmıştır. Biyolojik kuram bu farklılaşmanın nedenini üreme ile ilişkilendirmektedir. Zaman içinde kadınların doğum kontrol yöntemleriyle üremeyi sınırlaması ve erkeğin kas gücüne olan ihtiyacın azalması rollerde değişimlere neden olmuştur (Wood ve Eagly, 2002: 721; Güldü ve Kart, 2009: 101).

2.5.4. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal Rol Kuramı temel olarak cinsiyet rollerinin sonradan kazanılmış olduğunu söylemektedir. Connell (1998: 79)'e göre kuram, kişilerin belirli toplumsal yapılarla konumlanması için basit bir çerçeve sunar. (Akgül Gök, İl, 2017) Sosyal rol kuramı kadın ve erkek arasında olan farklılıkların nedeninin her iki cinsin de farklı sosyal roller üstlenmesinden kaynaklı olduğunu savunmaktadır (Wood ve Eagly, 2002: 699;

Ridgeway ve Smith-Lovin, 1999: 198-199). Kadın ve erkeklerin doğuştan gelen psikolojik eğilimleri ya da cinsiyet rolleri yoktur. Bütün bunlar yaşamın içinde sosyalleştikçe kazanılan kavramlardır (Schmitt, 2003: 309-312). Bu sosyalleşme aile ve toplum içerisinde gerçekleşmektedir.

Toplumlar da genel kaniya bakıldığında kaynak sağlayıcı kişinin erkekler, evle ilgilenen kişinin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Sosyal rol kuramcılarına göre bu sebeple kadınlara küçük yaşlardan itibaren ev işleri öğretilirken erkeklere para kazanmaya yönelik işler öğretilmektedir. Buna bağlı olarak kadınlara uygun görülen meslekler öğretmenlik, hemşirelik, sosyal hizmetler gibi işlerken erkeklere parasal ve zihinsel işler uygun görülmektedir (Güldü ve Kart, 2009: 103). Günümüzde doğum oranlarının azalması, çeşitlenmesi ve bakışın değişmesi, kadınlarda eğitim oranının yükselmesi gibi nedenlerle kadınların geleneksel işlerden farklı işlere yöneldiği gözlenmektedir. Ancak tüm bu gelişmelere rağmen erkekler hala toplumsal olarak kadınlara oranla daha büyük bir gücü ellerinde tutmaktadır (Deikman vd., 2002: 269).

2.5.5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme, kişiye ait tüm dinamiklerin sosyal çevre bağlamında öğrenilmesini konu alır. Kişiler gözlem yaparak ve model alarak öğrenebilirler. Bu düşünce Platon ve Aristo'ya kadar dayanmaktadır (Gürel, 2014, s. 102). Düşünce olarak eskiye dayansa da kuramsal olarak sosyal öğrenme kuramı Albert Bandura tarafından ortaya atılmış bir kuramdır. Öğrenme süreçlerini temel almakta, cinsiyet rolü davranışlarının kadın ve erkeklere göre nasıl şekillendiğini ifade etmektedir (Erzeybek, 2015).

Sosyal öğrenme kuramı iki temel metot üzerine durmaktadır. Bunlardan birisi edimsel koşullanmadır. Diğerisi ise model olma ve taklittir (Bandura, 1977). Edimsel koşullanmada temel olan ödül ve ceza sistemidir. Kişiler cinsiyete uygun davranırlarsa toplum tarafından ödüllendirilirken cinsiyete uygun olmayan davranışlar kınama, dışlama gibi cezalara sebep olur. Bu nedenle ödüllendirilen bir davranış pekiştirilirken cezalandırılan bir davranış ise zamanla yok olur (Dökmen, 2015: 60).

2.5.6. Sosyal Baskınlık Kuramı

Bu kurama göre toplumda hiyerarşik bir sistem vardır. Bu hiyerarşik sistemde bazı gruplar daha baskın bir konumda yer alır. Baskın olarak tanımlanan gruplar yeterli sağlık, eğitim, statü ve saygınlık gibi olumlu sosyal değerleri daha yüksek olanlardan oluşur. Diğer gruplar ise alt statüde yer alır. Onlar yetersiz eğitim, işsizlik ve kötü barınma koşulları gibi olumsuz sosyal değerlere sahiptir (Pratto ve ark., 1994). Sosyal baskınlık konusunda yapılan araştırmalarda cinsiyete göre farklılıklar görülmektedir. Araştırma sonuçları erkeklerin sosyal baskınlığının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun sebebi toplumsal bakış açısına ve toplumun kişilere atfettiği rollere dayalıdır. Erkek cinsiyeti gücü temsil ettiği için erkeklerin savaştı siyaset, ırkçılık ve vatanseverlik gibi politikalarda, sosyal bir grubun başka bir sosyal grup üzerinde baskı kurması zorunludur. Kadınlar ise daha yumuşak, sevecen, güç gereksinimi olmayan kişiler olarak görüldükleri için, eşitlikçi politika ve ideolojileri arttırmakta, düşük statüdeki grupları destekleyici siyasi hareketleri benimsemektedir (Güldü ve Kart, 2009: 108). Tüm bunlar göz önüne alındığında avantajlı grup erkekler olurken, dezavantajlı grup kadınlar olmaktadır (Keskin, Uluşan, 2016).

2.5.7. Feminist Kuram

Anlam olarak Feminizm Türk Dil Kurumu tarafından ‘toplumda kadının haklarını çoğaltma, erkeğinkiler düzeyine çıkarma, eşitlik sağlama amacını güden düşünce akımı, kadın hareketi’ olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019). Andree Michel değerlendirme yazısında feminizmi detaylı açıklamış ve Fransızcaya ilk girdiğinde anlamının kadınların toplum içindeki rolünü ve haklarını genişletmeyi öngören bir doktrin olduğunu bu nedenle feminizm tanımının yalnız öğretiyi değil eylemleri de içermek zorunda olduğunu belirtmiştir. Ayrıca feminizmin sözlük anlamlarından daha derin anlamlara sahip olduğunu vurgulamaktadır (Michel, 1993: 9-10).

Kadın ve erkek arası eşitliği savunan ve kadınların haklarının genişletilerek bu eşitliğin sağlanması gerektiğini vurgulayan feminizm 18. Yy da doğmuştur (Marshall, 2005: 240). Feminizmin ortaya çıktığı dönem kapitalizmin ve burjuva devriminin de ortaya çıkışı ve ilerleyişine denk gelmektedir. Bu süreçte erkekler çalışıp kazanırken kadınlar ev işleriyle özdeşleşmiştir. Kadınların ötekileşmesi ve çağın ilerleyişinin dışında tutulması eşit olmayan bir sistem ortaya çıkarmış bu nedenle 19. Yüzyılda çeşitli dernekler kurularak bu eşitsizlik durumunun önüne geçilmek istenmiştir (Çakır, 2007, s.412).

3.YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde katılımcılar, araştırmanın yapılışı, araştırmada kullanılan materyaller, araştırma modeli ve araştırma verilerinin analizi alt başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşlarını farklı değişkenler açısından inceleyen bu çalışma nicel araştırma türünden betimsel tarama modelinde olan bir çalışmadır. Betimsel tarama yöntemi araştırmacıların çevrelerindeki dünyayı daha iyi anlamalarına ve açıklamalarına yardımcı olmak için ilgilenilen durumlar hakkında veri toplamalarını ve analiz etmelerini sağlar (Creswell, 2012). Bu çalışma kapsamında da tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının ve psikolojik iyi oluşlarının farklı değişkenler açısından nasıl değiştiği incelenerek sonuçların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

3.2. Katılımcılar

Bu çalışmanın araştırma grubunu Osmaniye Sosyal Hizmet merkezinden sosyal ekonomik destek alan kadınlar oluşturmaktadır. Belirtilen evrenden çalışmaya katılmaya isteklilik gösteren ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 156 kadın çalışmada yer almıştır. Basit seçkisiz örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir (Büyüköztürk vd., 2009). Bu araştırma kapsamında çalışma grubuna ait kişisel bilgiler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.

Katılımcılara Ait Genel Bilgiler

	F	%		f	%
Yaş			Medeni Hal		
18 – 25	8	5,1	Evli	38	24,4
26 – 35	54	34,6	Bekar	2	1,3
36 – 45	51	32,7	Dul	58	37,2
46 – 55	37	23,7	Boşanmış	56	35,9
56 ve üstü	6	3,8	Gayriresmi nihalı	2	1,3
Çocuk sayısı			Çocuk Yaş Grubu		
1	26	16,7	0 – 4	16	10,3
2	49	31,4	5 – 9	60	38,5
3	41	26,3	10 – 15	58	37,2
4 ve üstü	40	25,6	15 – 18	22	14,1
Sosyal Ekonomik Destek Alma Sebebi			Hanede Oturan Kişi Sayısı		
Boşanma	58	36,2	2	27	17,3
Eşin vefatı	57	37,5	3 – 5	77	49,4
İşsizlik	4	2,6	6 ve üzeri	52	33,3
Eşin cezaevinde olması	37	23,7			
Eğitim durumu			Tek yaşama yılı		
Okur yazar değil	32	20,5	0 – 2	43	27,6
Okur yazar	13	8,3	3 – 5	47	30,1
İlkokul	49	31,4	6 – 8	41	26,3
Ortaokul	29	18,6	8 – 10	18	11,5
Lise	27	17,3	11 ve üzeri	7	4,5
Önlisans	6	3,8			

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun 26 – 35 (%34,6) ve 36 – 45 (%32,7) yaş grubunda olduğu görülmektedir. Yaş grubunda sosyal ve ekonomik destek alanların çok az bir kısmının 56 yaş ve üzerinde olduğu görülmüştür. Benzer şekilde çalışmada yer alan kadınların büyük çoğunluğunun dul (58 kişi) veya boşanmış (56 kişi) kişilerden oluştuğu görülmektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğunun 2 veya 3 çocuğa sahip olduğu ve çocuklarının genel olarak 5 – 15 yaş

grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmının sosyal destek alma sebebi olarak eşin vefatı (%37,2), boşanma (%36,5) ve eşin cezaevinde olmasını (%23,7) neden olarak söyledikleri ve oturdukları hanede genel olarak kişi sayısının 3 – 5 kişi aralığında (%49,4) olduğunu belirttikleri görülmüştür. Katılımcıların birçoğunun eğitim durumunun düşük olduğu kişisel bilgiler incelendiğinde görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %20,5'i okuryazar değildir, %8,3'ü okuma yazma bildiğini söylemiş, %31,4'ü ilkokul, %18,6'sı ortaokul, %17,3'ü lise ve %3,8'i ön lisans mezunu olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan kişilerin %30,1'i 3 – 5 yıl aralığında tek yaşadığını belirtirken %4,5'inin ise 11 yıl ve üzerinde bir süre tek başına yaşadığını belirttiği görülmüştür.

3.3. Araştırmanın Yapılışı

Çalışma kapsamında öncelikle Osmaniye Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğünden ve Osmaniye Valiliğinden gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra katılımcılar ile görüşülerek araştırma ölçekleri yüzyüze uygulanarak veriler toplanmıştır. Veri toplama sürecinde okuma yazma bilmeyen katılımcılara araştırmacı yardım ederek ölçeklerin doldurulması sağlanmıştır. Elde edilen veriler daha sonra Microsoft Excel dosyasına aktarılarak R istatistik programı ile gerekli analizler yapılmıştır.

3.4. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmada nicel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Öncelikle elde edilen veriler Microsoft Excel dosyasına aktarılmış ve R istatistik programına yüklenmiştir. Ölçeklerde ters puanlanacak maddeler olmadığı için ters puanlama işlem yapılmamıştır.

Çalışmada öncelikle katılımcıların Sosyal Destek Algı düzeylerinin ve Psikolojik İyi Oluş düzeylerinin belirlenmesi amacı ile ölçeklerden elde edilen puanların betimsel istatistikleri (aritmetik ortalama, standart sapma) hesaplanmıştır. Katılımcıların puanlarına ait aritmetik ortalamalar ölçeklerde yer alan madde sayılarına göre bölünerek 1 – 7 arasında değerler elde edilmiştir. Bu değerler 1 – 1,86 “Kesinlikle Katılmıyorum”, 1,87 – 2,72 “Katılmıyorum”, 2,73 – 3,58 “Biraz Katılmıyorum”, 3,59 – 4,44 “Kararsızım”, 4,45 – 5,30 “Biraz Katılıyorum”, 5,31 – 6,16 “Katılıyorum” ve 6,17 – 7,00 “Kesinlikle katılıyorum” aralıklarında değerlendirmeye alınarak yorumlanmıştır. Katılımcıların Sosyal Destek Algısı Ölçeğinden ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden aldıkları puanların farklı değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farka sahip

olup olmadığını belirlemek için öncelikle Kolmogorov – Simirnov testi yapılarak her bir değişkenin tüm düzeylerindeki ölçümlerinin normallik sayıltısını karşılayıp karşılamadığı test edilmiştir. Ayrıca normallik sayıltısını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için basıklık ve çarpıklık katsayıları hesaplanmıştır. Normallik testi sonuçları incelenerek farklılıkları bulmak için; normal dağılım gösteren verilerde ikili karşılaştırmalarda t Testi, çoklu karşılaştırmalarda Tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerde ise ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliklerinin bulunması aşamasında Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısına bakılmıştır.

3.5. Araştırmada Kullanılan Materyaller

Çalışmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Destek Algısı Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklere ait bilgiler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından çalışmanın amacına uygun bağımsız değişkenleri içerecek şekilde hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu içerisinde katılımcıların; yaş, Eğitim durumu, Hanede oturak kişi sayısı, çocuk sayısı, çocukların yaş grubu, tek ebeveyn olma süreleri ve tek ebeveyn olma nedenlerine ilişkin sorular yer almaktadır.

3.5.2. Sosyal Destek Algısı Ölçeği

Zimet ve ark (1990) tarafından geliştirilen ölçeğin, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Eker ve ark (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçekte üç boyut incelenmiştir. Bunlar; aile, arkadaş ve özel insan boyutlarıdır. Ölçekte soru formu on iki maddeden oluşmaktadır. Her boyut hakkında 4 soru sorulmaktadır. Ölçekteki her bir madde kesinlikle hayırdan kesinlikle evete kadar 7’li likert olarak derecelendirilmiştir. Üç ayrı boyuttan elde edilen puanlar kendi aralarında toplanarak ölçek alt boyutları puanları elde edilmekte ve tüm alt boyutların puanların toplanmasıyla da ölçeğin toplam puanı elde edilmektedir. Ölçekten ve alt boyutlardan elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin de yüksek olduğunu göstermektedir (Eker ve ark 2001). Geçerlik ve

güvenirlik çalışması yapılan ölçeğin psikiyatri örneklemindeki iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) .86 olarak bulunmuştur (Kılıç, 2017).

3.5.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Diener ve arkadaşları (2009-2010) tarafından geliştirilmiştir. ölçeğin Türkçeye uyarlamasını Telef (2011;2013) yapmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin maddeleri kesinlikle katılmıyorum (1) ile kesinlikle katılıyorum (7) şeklinde 1–7 arasında cevaplanmaktadır. Bütün maddeler olumlu şekilde ifade edilmektedir. Puanlar 8 ile 56 puan arasında değişmektedir. Yüksek puan kişinin birçok psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu gösterir (Diener ve arkadaşları, 2010).

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde uygulanan veri toplama araçlarından elde edilen nicel bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sırasıyla sunulmuştur.

4.1. Tek Ebeveyn Annelerin Sosyal Destek Algıları ve Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin Bulgular

Çalışmada katılımcıların sosyal destek algıları ve psikolojik iyi oluşları ölçeğinden aldıkları toplam puanlara ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.

Sosyal Destek Algısı Ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeklerine Ait Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

Ölçekler	X_{ort}	S_x
Sosyal destek algısı ölçeği	4,09	1,79
Psikolojik iyi oluş ölçeği	4,35	1,66

Tablo 4’de görüldüğü üzere tek ebeveyn annelerin sosyal destek algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının 4,09’dur. Bu değer ölçekte “kararsızım” seçeneğine karşılık gelmektedir. Bu sonuç katılımcıların sosyal destek algılarının ortalama bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde katılımcıların psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 4,35’dir. Bu puan ortalaması da katılımcıların orta düzeyde bir psikolojik iyi oluşa sahip olduklarını göstermektedir.

4.2. Sosyal Destek Algısı Ölçeğinden Alınan Puanların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ölçeğinden aldıkları puanların yaş gruplarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Sosyal Destek Algıları Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalamaları	X ²	Sd	p	U
18 – 25 (1)	8	74,13				3>2
26 – 35 (2)	54	62,53				4>2
36 – 45 (3)	51	88,32	11,514	4	.021	
46 – 55 (4)	37	85,81				
56 ve üstü (5)	6	99,50				

Tablo 7 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($X^2=11,514$, $p<.05$). farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda yaş aralığı 36 – 45 yaş grubunda olan katılımcıların 26 – 35 yaş grubunda yer alan katılımcılara göre sosyal destek algılarının daha yüksek olduğu ($U=932,500$, $p<.005$), benzer şekilde 46 – 55 yaş grubunda yer alan katılımcıların da sosyal destek algılarının 26 – 35 yaş grubunda yer alan katılımcılara göre daha yüksek bir sosyal destek algısına sahip olduğu görülmüştür ($U=678,000$, $p<.01$).

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Eğitim durumlarına göre sosyal destek algısı puan ortalamaları Tablo 8’da verilmiştir.

Tablo 6.

Eğitim durumlarına göre sosyal destek algıları ölçeğinin sonuçlarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları

Eğitim Durumu	N	X _{ort}	S _x
Okuryazar değil (1)	32	2,65	1,36
Okuryazar (2)	13	3,87	1,60
İlkokul (3)	49	4,10	1,68
Ortaokul (4)	29	4,53	1,76
Lise (5)	27	5,10	1,50
Önlisans (6)	6	5,43	1,69

Tablo 8 incelendiğinde sosyal destek algısı en yüksek olan grubun önlisans mezunu olan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise okuryazar olmayan gruba ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 7.

Eğitim durumlarına göre sosyal destek algularına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	111,036	5	22,207			3>1	
Gruplar içi	384,143	150	2,561	8,671	.000	4>1	.22
Toplam	495,179	155				5>1	
						6>1	

Tablo 9 incelendiğinde eğitim durumlarına göre sosyal destek algısı ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F=8,671, p=.000). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda eğitim durumu ilkökul, ortaokul, lise ve önlisans düzeyinde olan katılımcıların ortalama puanlarının okuryazar olmayanların ortalama puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür. η^2 'ye bakıldığında eğitim durumlarının sosyal destek algısı üzerinde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algularının medeni hal durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Medeni hal durumlarına göre sosyal destek algısı puan ortalamaları Tablo 10’de verilmiştir.

Tablo 8.

Medeni hal durumlarına göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

Medeni Hal	N	X_{ort}	S_x
Evli (1)	38	2,81	1,59
Bekar (2)	2	3,79	0,29
Dul (3)	58	4,18	1,64
Boşanmış (4)	56	4,79	1,64
Gayri resmi nikahlı (5)	2	6,16	0,00

Tablo 10 incelendiğinde sosyal destek algısı en yüksek olan grubun gayri resmi nikâhlı katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise evli olan gruba ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 9.

Medeni durumlarına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	98,960	4	24,740	9,429	.000	3>1	.19
Gruplar içi	396,219	152	2,624			4>1	
Toplam	495,179	155					

Tablo 11 incelendiğinde medeni durumlarına göre sosyal destek algısı ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=9,429$, $p=.000$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda medeni durumu dul ve boşanmış olan katılımcıların ortalama puanlarının evli olan grubun ortalama puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür. η^2 'ye bakıldığında medeni durumun sosyal destek algısı üzerinde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının çocuk sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Çocuk sayısına göre sosyal destek algısı puan ortalamaları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 10.

Çocuk sayısına göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

Çocuk sayısı	N	X_{ort}	S_x
1	26	5,65	1,29
2	49	4,55	1,65
3	41	3,75	1,71
4 ve üstü	40	2,82	1,25

Tablo 12 incelendiğinde sosyal destek algısı en yüksek olan grubun bir çocuklu katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise dört ve üstü sayıda çocuğa sahip gruba ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 11.

Çocuk sayısına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	143,094	3	47,698			1>2	
Gruplar içi	352,085	152	2,316	20,592	.000	1>3	.29
Toplam	495,179	155				1>4	
						2>4	

Tablo 13 incelendiğinde çocuk sayısına göre sosyal destek algısı ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=20,592$, $p=.000$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda çocuk sayısı bir olan katılımcıların ortalama puanlarının iki çocuk, üç çocuk ve dört ve üzerinde çocuk sahibi olan grubun

ortalama puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür. Benzer şekilde iki çocuk sahibi olan grubun puan ortalaması da dört ve üzeri çocuğa sahip olan grubun puan ortalamasına göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği görülmüştür. η^2 'ye bakıldığında çocuk sayısının sosyal destek algısı üzerinde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ölçeğinden aldıkları puanların çocuklarının yaş gruplarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 12.

Çocukların Yaş Gruplarına Göre Sosyal Destek Algıları Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları

Çocuk yaş	N	Sıra Ortalaması	X^2	Sd	p	U
0 – 4 (1)	16	95,72	17,343	3	.001	1>2
5 – 9 (2)	60	60,56				3>2
10 – 15 (3)	58	92,46				
15 – 18 (4)	22	78,11				

Tablo 14 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının çocuklarının yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($X^2=17,343$, $p<.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda çocukların yaş aralığı 0 – 4 yaş grubunda olan katılımcıların 5 – 9 yaş grubunda çocukları olan katılımcılara göre sosyal destek algılarının daha yüksek olduğu ($U=267,500$, $p<.05$), benzer şekilde 10 - 15 yaş grubunda çocukları olan katılımcıların da sosyal destek algılarının 5 – 9 yaş grubunda çocukları olan katılımcılara göre daha yüksek bir sosyal destek algısına sahip olduğu görülmüştür ($U=1026,000$, $p<.001$).

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının hanede oturan kişi sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algısı puan ortalamaları Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 13.

Hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

Hanede oturan sayısı	N	X _{ort}	S _x
2 (1)	27	5,36	1,54
3-5 (2)	77	4,57	1,59
6 ve üzeri (3)	52	2,70	1,23

Tablo 15 incelendiğinde sosyal destek algısı en yüksek olan grubun hanede iki kişi oturan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise altı ve üstü sayıda hanede oturan kişi sayısı olan gruba ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 14.

Hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	162,034	2	81,017			1>3	
Gruplar içi	333,145	153	2,177	37,208	.000	2>3	.32
Toplam	495,179	155					

Tablo 16 incelendiğinde hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algısı ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F=37,208, p=.000). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda hanede oturan kişi sayısı iki ve 3 – 5 olan grupların altı ve üzeri kişi sayısı olan gruba göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür (p>.05). η^2 'ye bakıldığında hanede oturan kişi sayısının sosyal destek algısı üzerinde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının sosyal ekonomik destek alma sebebine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre sosyal destek algısı puan ortalamaları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 15.

Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre sosyal destek algıları ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

SED sebebi	N	X _{ort}	S _x
Boşanma (1)	58	4,79	1,60
Eşin vefatı (2)	57	4,17	1,61
İşsizlik (3)	4	3,75	2,80
Eşin cezaevinde olması (3)	37	2,87	1,62

Tablo 17 incelendiğinde sosyal destek algısı en yüksek olan grubun boşanan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise eşinin cezaevinde olduğunu belirten gruba ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 16.

Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre sosyal destek algılarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	84,073	3	28,24			1>4	
Gruplar içi	411,106	152	2,705	10,362	.000	2>4	.16
Toplam	495,179	155					

Tablo 18 incelendiğinde sosyal ekonomik destek alma sebebine göre sosyal destek algısı ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=10,362$, $p=.000$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sosyal ekonomik destek alma sebebi boşanma ve eşin vefatı olan grupların eşin cezaevinde olmasını belirten gruba göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür ($p>.05$). η^2 'ye bakıldığında sosyal ekonomik destek alma sebebinin sosyal destek algısı üzerinde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ölçeğinden aldıkları puanların tek yaşama yıllarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 17.

Tek yaşama yıllarına Göre Sosyal Destek Algıları Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları

Tek yaşama yılı	N	Sıra Ortalamaları	X^2	Sd	p	U
0-2 (1)	43	63,24				3>1
3-5 (2)	47	61,32				4>1
6-8 (3)	41	104,57	28,439	4	.000	3>2
8-10 (4)	18	94,08				4>2
11 ve üzeri (5)	7	94,79				

Tablo 19 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının tek yaşama yıllarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($X^2=28,439$, $p=.000$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda tek yaşama yılı 6 – 8 yıl grubunda olan katılımcıların 0 – 2 ve 3 – 5 yıl grubunda tek yaşayan katılımcılara göre sosyal destek algılarının daha yüksek olduğu ($U=454,000$, $p=000$; $U=381,500$, $p=.000$), benzer şekilde 8 - 10 yıl grubunda tek yaşayan katılımcıların da sosyal destek algılarının 0 – 2 ve 3 – 5 yıl grubunda tek yaşayan katılımcılara göre daha yüksek bir sosyal destek algısına sahip olduğu görülmüştür ($U=244,500$, $p<.05$; $U=220,000$, $p<.05$).

4.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden Alınan Puanların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanların katılımcıların yaş göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 18.

Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalamaları	X^2	Sd	p
18 – 25	8	66,81			
26 – 35	54	67,00			
36 – 45	51	86,75	8,085	4	.089
46 – 55	37	82,09			
56 ve üstü	6	105,25			

Tablo 20 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($X^2=8,085$, $p>.05$).

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanların katılımcıların eğitim durumlarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 19.

Eğitim durumlarına göre psikolojik iyi oluş ölçęinden aldıkları puanlara göre kruskal wallis test sonuçları

Eğitim	N	Sıra Ortalamaları	X ²	Sd	p	U
Okuryazar değil (1)	32	49,70				4>1 4>3
Okuryazar (2)	13	61,88				5>1 5>3
İlkokul (3)	49	67,99	43,568	5	.000	6>1 6>3
Ortaokul (4)	29	96,78				4>2 6>4
Lise (5)	27	106,48				5>2 6>5
Önlisans (6)	6	139,67				6>2

Tablo 21 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görölmektedir ($X^2=43,568$, $p=.000$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda eğitim durumu ortaokul olan katılımcıların eğitim durumu okuryazar değil, okuryazar ve ilkokul olan katılımcılara göre psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu ($U=174,000$, $p=000$; $U=104,500$, $p=.000$; $U=441,000$, $p=.005$), benzer şekilde eğitim durumu lise olan katılımcıların eğitim durumu okuryazar değil, okuryazar ve ilkokul olan katılımcılara göre daha yüksek bir psikolojik iyi oluşa sahip olduğu görölmüştür ($U=116,500$, $p=.000$; $U=77,000$, $p<.01$; $U=313,000$, $p=.000$). Eğitim durumu ön lisans olan katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının diğer tüm gruplardan daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görölmüştür ($U=6,500$, $p=.000$; $U=6,500$, $p<.01$; $U=22,500$, $p=.000$; $U=24,000$, $p<.01$; $U=23,500$, $p<.01$).

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının medeni hal durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Medeni hal durumlarına göre psikolojik iyi oluş puan ortalamaları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 20.

Medeni hal durumlarına göre psikolojik iyi oluş ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

Medeni Hal	N	X_{ort}	S_x
Evli (1)	38	2,79	1,26
Bekar (2)	2	3,50	,70
Dul (3)	58	4,56	1,44
Boşanmış (4)	56	5,17	1,40
Gayri resmi nikahlı (5)	2	5,62	,000

Tablo 22 incelendiğinde psikolojik iyi oluş ölçeğinden alınan puan ortalaması en yüksek olan grubun gayri resmi nikahlı katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise evli olduğunu belirten gruba ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 21.

Medeni durumlarına göre psikolojik iyi oluşlarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	137,809	4	34,452			3>1	
Gruplar içi	288,508	151	1,911	18,032	.000	4>1	.32
Toplam	426,318	155				5>3	

Tablo 23 incelendiğinde medeni hal durumlarına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=18,032$, $p=.000$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda medeni hali dul, boşanmış ve gayri resmi nikâhlı olan grupların evli olduğunu belirten gruba göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Ayrıca yapılan istatistik sonucunda gayri resmi nikâhlı olduğunu belirten katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının dul olduğunu belirten

katılımcılara göre daha yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür ($p=.000$). η^2 'ye bakıldığında medeni durumun psikolojik iyi oluş üzerinde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanların katılımcıların çocuk sayılarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 22.

Çocuk sayısına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanlara göre kruskal wallis test sonuçları

Çocuk Sayısı	N	Sıra Ortalamaları	X^2	Sd	p	U
1	26	112,60				1>2 2>4
2	49	90,81	36,953	3	.000	1>3 3>4
3	41	71,24				1>4
4 ve üstü	40	48,70				2>3

Tablo 24 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($X^2=36,953$, $p=.000$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda çocuk sayısı bir olan katılımcıların çocuk sayısı iki, üç ve dört ve üzeri olan katılımcılara göre psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu ($U=460,500$, $p<.05$; $U=456,500$, $p=.000$; $U=96,000$, $p=.000$), benzer şekilde çocuk sayısı iki olan katılımcıların çocuk sayısı üç ve dört ve üzeri olan katılımcılara göre daha yüksek bir psikolojik iyi oluşa sahip olduğu görülmüştür ($U=748,500$, $p<.05$; $U=456,500$, $p=.000$). Çocuk sayısı üç olan katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının dört ve üzeri çocuğa sahip olan katılımcılardan daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($U=575,500$, $p<.05$).

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının çocuklarının yaş grubuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Çocuklarının yaş grubuna göre psikolojik iyi oluş puan ortalamaları Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 23.

Çocukların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluş ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

Çocuk yaş grubu	N	X _{ort}	S _x
0-4 (1)	16	4,79	1,67
5-9 (2)	60	3,71	1,66
10-15 (3)	58	4,92	1,49
15-18 (4)	22	4,26	1,49

Tablo 25 incelendiğinde psikolojik iyi oluş ölçeğinden alınan puan ortalaması en yüksek olan grubun 10 – 15 yaş aralığında çocuk sahibi olan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise 5 – 9 yaş aralığında çocuk sahibi olan katılımcılara ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 24.

Çocukların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluşlarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	46,279	3	15,426				
Gruplar içi	380,039	152	2,500	6,170	.001	3>2	.10
Toplam	426,318	155					

Tablo 26 incelendiğinde çocukların yaş aralığına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F=6,170, p=.001). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda çocuk yaş grubu 10 – 15 yaş aralığında olan grubun 5 – 9 yaş aralığında çocuğa sahip olduğunu belirten gruba göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür (p<.05). η^2 'ye bakıldığında çocuk yaş grubunun psikolojik iyi oluş üzerinde orta düzeyde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanların hanede oturan kişi sayısına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 25.

Hanede oturan kişi sayısına göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puanlara göre kruskal wallis test sonuçları

Hanede oturan kişi sayısı	N	Sıra Ortalamaları	X ²	Sd	p	U
2	27	105,50				1>3
3-5	77	91,10	42,905	2	.000	2>3
6 ve üzeri	52	45,82				

Tablo 27 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının hanede oturan kişi sayısına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($X^2=42,905$, $p=.000$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda hanede oturan kişi sayısı iki olan katılımcıların hanede oturan kişi sayısı altı ve üzeri olan katılımcılara göre psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($U=175,500$, $p=.000$). Benzer şekilde hanede oturan kişi sayısı 3 – 5 olan katılımcıların hanede oturan kişi sayısını altı ve üzeri olarak belirten katılımcılara göre daha yüksek bir psikolojik iyi oluşa sahip olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür ($U=829,000$, $p=.000$).

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının sosyal ekonomik destek alma sebebine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre psikolojik iyi oluş puan ortalamaları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 26.

Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre psikolojik iyi oluş ölçeği sonuçlarının betimsel istatistik sonuçları

SED sebebi	N	X_{ort}	S_x
Boşanma (1)	58	5,21	1,38
Eşin vefatı (2)	57	4,49	1,42
İşsizlik (3)	4	4,28	1,55
Eşin cezaevinde olması (3)	37	2,80	1,32

Tablo 28 incelendiğinde psikolojik iyi oluş ölçeğinden alınan puan ortalaması en yüksek olan grubun boşanmış olan katılımcılara ait olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise eşinin cezaevinde olduğunu belirten katılımcılara ait olduğu görülmektedir. Elde edilen ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 27.

Sosyal ekonomik destek alma sebebine göre psikolojik iyi oluşlarına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Tamhane	η^2
Gruplar arası	133,202	3	44,401			1>4	
Gruplar içi	293,116	152	1,928	23,025	.000	2>4	.31
Toplam	426,318	155					

Tablo 29 incelendiğinde sosyal ekonomik destek alma sebebine göre psikolojik iyi oluş ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F=23,025$, $p=.000$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane PortHoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sosyal ekonomik destek alma sebebi boşanma olan katılımcıların puan ortalamasının eşinin cezaevinde olduğunu belirten gruba göre daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<.05$). Benzer şekilde sosyal ekonomik

destek alma sebebi eşin vefatı olarak belirten grubun da eşin cezaevinde olduğunu belirten katılımcılara göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu ve istatistiksel olarak iki grubun puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<.05$). η^2 'ye bakıldığında sosyal ekonomik destek alma sebebinin psikolojik iyi oluş üzerinde yüksek düzeyde etkili bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları tek yaşama yıllarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 28.

Tek yaşama yıllarına Göre Psikolojik iyi oluş Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Ait Kurskal Wallis Testi Sonuçları

Tek yaşama yılı	N	Sıra Ortalamaları	X^2	Sd	p	U
0-2 (1)	43	70,87				3>1
3-5 (2)	47	61,37				4>1
6-8 (3)	41	94,88	19,385	4	.001	3>2
8-10 (4)	18	104,56				4>2
11 ve üzeri (5)	7	77,43				

Tablo 30 incelendiğinde tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının tek yaşama yıllarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($X^2=19,385$, $p=.001$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırma sonucunda tek yaşama yılı 6 – 8 yıl arasında olan katılımcıların tek yaşama yılını 0 – 2 yıl ve 3 – 5 yıl olarak belirten katılımcılara göre psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($U=609,500$, $p<.05$; $U=542,500$, $p=.000$). Benzer şekilde tek yaşama yılı 8 – 10 yıl olan katılımcıların tek yaşama yılını 0 – 2 yıl ve 3 – 5 yıl olarak belirten katılımcılara göre daha yüksek bir psikolojik iyi oluşa sahip olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür ($U=207,500$, $p<.01$; $U=192,500$, $p=.001$).

5.TARTIŞMA

5.1. Tek Ebeveyn Olan Annelerin Sosyodemografik Özellikleri

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olan anneler yaş gruplarına göre incelendiğinde 16-25 yaş grubunda olan anneler tüm grubun %5 ini, 26-35 yaş grubunda olan anneler tüm grubun %34,6 sını, 36-45 yaş grubunda olan anneler tüm grubun %32,7 sini, 46-55 yaş grubunda olan anneler tüm grubun %23,7 sini, 56 yaş ve üstü olan tek ebeveyn anneler ise %3,8 ini oluşturmaktadır. Veriler incelendiğinde tek ebeveyn olup sosyal yardım alan annelerin yaş grubunun orta yaşlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumun sebebinin sosyal yardım alma şartlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Sosyal ekonomik destek verilirken annelerin kriz dönemini atlama sürecinde destek olunmaktadır. Bu nedenle ileri yaşlarda verilen destekler azalmaktadır. Bunun sonucunda araştırma verilerinde 45 yaş üstü ebeveyn sayısında azalma gözlenmektedir.

Katılımcıların yaş olarak orta yaş olması sebebiyle zorunlu eğitim kapsamında eğitim aldıklarını bu nedenle en fazla oranın ilkököl mezunu kişilerde yoğunlaştığı görülmektedir. Tüm verilere bakıldığında araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin eğitim durumları incelendiğinde %20,5, okur yazar değil, %8,3 ü okuryazar, 31,4 ü ilkököl mezunu, 18,6 sı ortaokul mezunu, 17,3 ü lise mezunu, 3,8 i önlisans mezunu olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin medeni hali incelendiğinde evli olan ancak tek ebeveyn olarak hayatını devam ettiren annelerin oranı %24,4, bekâr olan ve tek ebeveyn olan annelerin oranı %1,3, dul olan tek ebeveyn annelerin oranı %37,2, boşanmış olan tek ebeveyn annelerin oranı %35,9, gayri resmi nikâhlı olan tek ebeveyn annelerin oranı ise %1,3 olarak belirtilmiştir. Bu verilere göre en yüksek orana sahip grup dul anneler ve sonrasında boşanmış annelerden oluşmaktadır. Bu durumun sebebi incelendiğinde Osmaniye Sosyal Hizmet Merkezinde sosyal ekonomik destek yardımı birimi iki bölümden oluşmaktadır. Bölümlerden birisi boşanmış, evli gibi anne ve babadan her ikisinin de hayatta olduğu bölüm diğeri ise öksüz yetim ailelerle ilgilenen bölümdür. Öksüz yetim yardımı için annelerin ayrıca desteklenmesi ve öksüz yetim grubunda olmayan boşanmış ailelerin ise kriz durumunu atlama kadar desteklenmesi nedeniyle sayısal verilerde yüzdelerlik değişimler bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin çocuk sayısı incelendiğinde tek çocuğa sahip olan tek ebeveyn annelerin oranı 16,7, iki çocuğa sahip olan tek ebeveyn

annelerin oranı 31,4, üç çocuğa sahip olan tek ebeveyn annelerin oranı 26,3, dört ve üstü çocuğa sahip olan tek ebeveyn annelerin oranı ise 25,6 dır. Araştırmaya katılan grupta en fazla 2 çocuğu olan tek ebeveyn anne bulunmakla beraber en az oran tek çocuğa sahip olan tek ebeveyn anneler tarafından oluşmaktadır. En az oranın tek çocukta olmasının sebebi verilecek olan ekonomik destek için hane değerlendirilirken kişi başına düşen gelir alınmaktadır. Tek çocuğu olan hanede kişi başına düşen gelir miktarı yüksek olacağından dolayı yardım talebi reddedilebilmektedir. Bu nedenle sayıca az olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin sahip olduğu çocukların yaş gruplarına bakıldığında 0-4 yaş arası çocuğa sahip olan tek ebeveyn anneler grubun %10,3 ünü, 5-9 yaş arası çocuğa sahip olan tek ebeveyn anneler grubun %38,5 ini, 10-15 yaş arası çocuğa sahip olan tek ebeveyn anneler grubun %37,2 sini, 15-18 yaş arası çocuğa sahip olan tek ebeveyn anneler grubun %14,1 ini oluşturmaktadır. Sayısal olarak elde edilen verilere bakıldığında en fazla olan yaş grubu 5-9 yaş arası olan dönemdir. Sonrasında 10-15 yaş döneminde olan çocuklar gelmektedir. Bunun sebebinin Sosyal Ekonomik Destek hizmetinin işleyişi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Ekonomik destek sağlanırken çocuğun yaş grubu büyüdükçe anneye olan bağlılık azaldığı için kadının çalışması beklenir ve ekonomik destek durdurulabilir.

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin aynı hanede oturdukları kişi sayıları sayısal olarak incelendiğinde 2 kişi olan tek ebeveyn anne oranı %17,3, 3-5 kişi yaşayan tek ebeveyn annelerin oranı %49,4, 6 kişi ve üzeri kişiyle aynı hanede yaşayan tek ebeveyn annelerin oranı %33,3 tür. Sayısal veriler incelendiğinde en fazla 3-5 kişilik hane halkı sayısı görülmektedir. Sosyal hizmet merkezinin ekonomik destek modeline göre çocukların korunmaya muhtaçlık durumuna geçmemesi için desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle tek çocuğu olan ebeveynin çocuğa bakabilme kapasitesi daha yüksek olmakta, sağlanan yardımlarla yaşamlarını devam ettirebilmektedirler. Ancak çocuk sayısı arttıkça ailede yoksulluk durumu artmakta ve bu nedenle risk durumu da artmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan kadınların çocuk sayıları incelendiğinde 2 ve 3 çocuğa sahip kadınların oranı daha yüksek görülmektedir. Bu nedenle hanede yaşayan kişi sayısı 3-5 kişi olarak yoğunluktadır.

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin sosyal destek alma sebepleri araştırıldığında boşanma %36,2, eşin vefatı %37,5, işsizlik %2,6 eşin ceza evinde olması %23,7 olarak ifade edilmiştir. Veriler incelendiğinde en fazla eşin vefatı durumu sosyal

destek için sebep gösterilmiştir. Veriler araştırmaya katılanların beyan etmiş olduğu medeni durumları ile paraleldir.

Araştırmaya katılan tek ebeveyn annelerin eşlerinden ayrı olarak geçirdiği sürece nicelik olarak bakıldığında 0-2 yıldır tek yaşayan anne oranı %2,6, 3-5 yıl aralığında tek yaşayan anne oranı %30,1, 6-8 yıl aralığında tek yaşayan anne oranı %26,3, 8-10 yıl aralığında tek olarak yaşayan anne oranı %11,5, 11 yıl ve üzerinde tek yaşayan annelerin oranı ise %4,5 tir. Yani araştırmaya katılan tek ebeveyn olan anneler içerisinde 3-5 yıl aralığında yalnız yaşayan kadınların sayısı en yüksek olarak bulunmuştur. 0-2 yılda sosyal yardımların bilincinde olmamak, bilgi eksiliği nedeniyle başvuruların az olduğu, 6 yıl sonrasında ise çocukların yaş grubu arttığı için verilen sosyal yardımların azaldığı düşünülmektedir.

5.2. Tek Ebeveyn Annelerin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olana annelerin psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 4,35 tir. Bu rakam araştırmaya katılan kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin orta derecede olduğunu göstermektedir.

Kadınların bağımsızlığının desteklenmesi, eğitim düzeyinin ve sosyal statüsünün yükseltilmesi, ekonomik özgürlüğünün artırılması kadınların psikolojik iyi oluşunu etkileyen önemli faktörlerdir (Tekin, 2020). Psikolojik iyi oluş ölçeği madde madde incelendiğinde en yüksek puan alan maddeler kişilerin kendileri hakkındaki sosyal faaliyetlerinden oluşmaktadır. En düşük puan alan maddeler ise geleceği hakkında iyimser olmadığını ayrıca amaçlı ve anlamlı bir hayat sürmediğini ifade eden maddelerdir. Bu maddeler katılımcıların kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Göcen (2012), Polat (2022) çalışmaları incelendiğinde yaş gruplarına göre anlamlı fark bulunmamıştır ancak Doğan (2014) yaptığı çalışmada en yüksek psikolojik iyi oluş ortalamasına sahip yaş aralığını 20-45 yaş olarak tespit etmiştir. Farklı bir çalışmada yaş arttıkça psikolojik iyi oluşun arttığı yönünde sonuca ulaşılmıştır (Tekin,2020). Literatürde psikolojik iyi oluş ve yaş ilişkisi sonuç olarak farklılaşsa da genel olarak araştırmalar yaş ilerledikçe psikolojik iyi oluşun durağanlaştığını ve genelde bu durumun kadınlarda erkeklere oranla daha fazla olduğunu göstermektedir (Köylü, 2010, 17)

Tek ebeveyn olan annelerin eğitim durumlarına göre psikolojik iyi oluş düzeyine bakıldığında katılımcıların eğitim durumu arttıkça psikolojik iyi oluşlarının arttığı görülmektedir. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Doğan'ın 2014 yılında ve aynı zamanda güncel olarak Polat tarafından 2022 yılında yapılan çalışmada da eğitim düzeyi arttıkça psikolojik iyi olma düzeyinin arttığı görülmektedir. Bunun en temel nedenlerinden birisi eğitim seviyesi yüksek olan kadınların yüksek özerklik hissine sahip olmalarıdır (Ryff, 2014) Ayrıca bireylerin eğitim düzeyi arttıkça hayatı anlamlandırma düzeyleri de artmaktadır. Bu nedenle bireyler üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır (Polat,2022). Araştırmada elde edilen veriler literatür ile uyum göstermektedir.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının medeni hal durumlarına göre incelendiğinde puan ortalaması en yüksek olan grubun gayri resmi nikahlı katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise evli olduğunu belirten gruba ait olduğu görülmektedir. Ayrıca boşanmış ve gayri resmi nikâhlı olan grupların evli olduğunu belirten gruba göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür. Bu konuda Feyzioğlu ve Kuşcuoğlu'nun yaptığı araştırmaya dair 2011 yılında Aile ve Toplum dergisinde yayımlanan makalede ayrılmış ya da boşanmış annelerin, mutlu bir evlilik sürdürmeyi başaramadıklarını düşündüklerinden daha çok buruk ya da mutsuz olduklarını; eşi vefat eden annelerin ise eşlerini bir daha göremeyeceklerinden daha çok acı ve üzüntü hissettiklerini ifade ettiklerini belirtmişlerdir (Feyzioğlu, Kuşcuoğlu, 2011). Ryff'in yaptığı çalışmada medeni durum olarak dul olmanın özellikle kadınların psikolojik iyi oluşları üzerinde negatif etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ryff, 1989). Araştırmadan elde edilen veriler de genel olarak diğer çalışmaları destekler niteliktedir ancak farklı olarak yaptığımız araştırmada bahsi geçen evli olan tek ebeveynli kadınların eşleri cezaevinde olduğu için diğer tek ebeveyn olan kadınlara göre psikolojik iyi oluşunun daha düşük çıktığı gözlemlenmiştir. Bunun nedeninin de ayrı olmanın getirdiği zorlukların yanında toplumun bakışının kendileri ve çocukları üzerindeki farklılaşması olduğu düşünülmektedir. Oğuz (2019) yaptığı araştırmada medeni durumuna göre evli olan yetişkin bireylerin bekâr olan bireylere göre psikolojik iyi oluş puanlarını daha yüksek bulmuştur. Bu sonuç bizim araştırmamızı destekler niteliktedir. Ancak Tütüncü (2012), Demirtaş (2016), Küçük (2020) yaptıkları araştırmalarda araştırmamızın sonuçlarından farklı olarak katılımcıların bekar, evli, boşanmış ya da bir ilişki içerisinde olmaları psikolojik iyi oluş düzeylerini anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşmıştır.

Evlenmenin ve çocuk sahibi olmanın bireylerin psikolojik sağlına olumlu katkısı olmaktadır (Uludağlı, 2017). Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşları çocuk sayılarına göre incelendiğinde çocuk sayısı azaldıkça psikolojik iyi oluşun arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni çocuk sayısı arttıkça ekonomik yoksunluğun da artıyor olması olarak düşünülmüştür. Literatürde çocuk sayısına göre yapılan araştırmalar incelendiğinde Ünübol, Sunar ve Sayar'ın (2020) çalışmasında kadınların çocuk sayıları ile pozitif ve negatif duygularının ilişkisi incelenmiş ve sonuçlara göre tek çocuğa sahip kadınların hiç çocuğa sahip olmayan ile üç ve üzeri çocuğa sahip olan kadınlara göre pozitif duygularda anlamlı farklılık göstermiştir. Bu sonuçlara göre ilk çocuğuna sahip olan kadınların pozitif duyguları artarken çocuk sayısı arttıkça pozitif duygularında azalma olduğu sonucu elde edilmiştir. Araştırmadan çıkan sonuç yaptığımız araştırmayı destekler niteliktedir.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşları çocukların yaş gruplarına göre incelendiğinde puan ortalaması en yüksek olan grubun 10 – 15 yaş aralığında çocuk sahibi olan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise 5 – 9 yaş aralığında çocuk sahibi olan katılımcılara ait olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebinin 5-9 yaş arasında çocukların okula başlama, yeni çevre edinme gibi ihtiyaçlara yönelik olabileceği düşünülmektedir.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşları hanede oturan kişi sayısına göre incelendiğinde hanedeki kişi sayısı arttıkça psikolojik iyi oluşun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Gencer (2018) yaptığı çalışmada yurt dışı literatürünü incelemiş ve daha fazla sayıda arkadaş ve aile üyesi olan bireyler daha yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip olma eğiliminde olduğuna yönelik sonuç elde etmiştir. Bu durum araştırmamızdan elde ettiğimiz verilerin tam tersini ifade etmektedir. Bunun sebebinin bu konuda yapılan diğer çalışmaların genel bakışla yapılması, bizim çalışmamızın ise dezavantajlı grupla çalışılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ekonomik yoksunluk yaşayan bir aile için hanedeki kişi sayısının artması maddi ihtiyaçların da artması anlamına gelecektir bu nedenle kişilerin psikolojik iyi oluşunu etkiliyor olabilmektedir.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının sosyal ekonomik destek alma sebebine göre incelendiğinde puan ortalaması en yüksek olan grubun boşanmış olan katılımcılara ait olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise eşinin cezaevinde olduğunu belirten katılımcılara ait olduğu görülmektedir. genel olarak bakıldığında boşanma durumu da eşin ceza evinde olma durumu da bir kaybı içerir ancak literatür incelendiğinde yapılan araştırmada Boşanma ve boşanmanın sebep olduğu

değişimlere olumlu yönde uyum sağlayan kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak iyi olma halinin devamı, iş hayatında ve aile ilişkilerinde gerekli rolleri devam ettirme becerisi ve bağımsız bir şekilde kimlik geliştirme ve yeniden var olma çabasının devam ettiği görülmüştür (Kitson ve Morgan, 1990). Ancak aynı şekilde eşin ceza evinde olma durumu değerlendirildiğinde bitmiş bir durumdan ziyade devam eden bir süreç içinde olmaları sebebiyle psikolojik iyi oluşları daha düşük olabilmektedir.

Tek ebeveyn annelerin psikolojik iyi oluşlarının tek yaşama yıllarına göre incelendiğinde 8-10 yıldır tek yaşayanların psikolojik iyi oluşlarının en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum zaman geçtikçe bireylerin buldukları duruma alışıyor olmasından kaynaklı olabilir.

5.3. Tek Ebeveyn Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi

Araştırmaya katılan tek ebeveyn olana annelerin sosyal destek algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 4,09 dur. Bu rakam araştırmaya katılan kadınların destek algılarının orta derecede olduğunu göstermektedir.

Sosyal Destek Algısı ölçeği üç başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; aile, arkadaşlar ve aile ile arkadaşlar dışındaki kişilerden oluşmaktadır. Soru maddeleri incelendiğinde araştırmaya katılan tek ebeveyn olan annelerin sosyal destek algısında en yüksek arkadaş çevresi, sonrasında aile ortamı ve en düşük olarak da aile ve arkadaş dışında olan kişiler olmuştur. Şengül Kılıç (2021) kadınlar üzerinde yaptığı çalışmada arkadaş desteğinin katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Kadınlar arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinden önemli ölçüde doyum sağlamakta ve arkadaşlarından yeterli desteği almakta oldukları görülmüştür (Şengül Kılıç, 2021). Aynı şekilde bireyler en çok akran ve arkadaşlarından gelen desteği kabul eğiliminde olmaktadır (Laireiter, 2011).

Sosyal destek algısı yaş gruplarına göre incelendiğinde genel olarak yaş arttıkça sosyal destek algısının da arttığı gözlenmektedir. Ünsar, Kurt Sadırlı, Demir & Zafer (2009) yaptıkları çalışmada buldukları sonuçlar araştırmamızı desteklemektedir. Toptaş (2019) araştırmasında tam tersi bir durum saptamış, yaş arttıkça refah düzeyinin arttığını ve sosyal destek algısının azalığını belirtmiştir. Şen (2017) sokakta çalışan çocuklarla ilgili yaptığı çalışmada sosyal destek düzeylerinin yaşa bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini belirlemiştir. Aynı şekilde Öztürk, Sevindik ve Yaman (2006); Arıcıoğlu

(2008); Baran ve arkadaşları (2014) yaptıkları çalışmalarda anlamlı farklılığa rastlamamışlardır.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının eğitim durumlarına göre incelendiğinde eğitim durumu arttıkça sosyal destek algısının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal destek algısı en yüksek olan grubun ön lisans mezunu olan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise okuryazar olmayan gruba ait olduğu görülmektedir. Gebe kadınlar üzerine yapılan çalışmalarda Mermer, Bilge, Yücel, Çeber (2010) benzer sonuca ulaşmışlardır. Engelli çocuğa sahip olan anneler konusunda yaptıkları çalışmalarla da Coşkun, Akkaş (2009), Erhan (2005) ve Görgü (2005) de aynı sonuçları elde etmişlerdir.

Tek ebeveyn olan annelerin medeni durumuna göre sosyal destek algısına bakıldığında en yüksek sosyal destek algısına sahip olan grubun gayri remi nikahlı grup, en düşük sosyal destek algısına sahip olan grubun ise evli olan gruba ait olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak gayri resmi nikahlı kadınların hayatında bir eş olması ve sorumluluğun paylaşılması olduğu düşünülmektedir. evli kadınlar ise eşleri cezaevinde olduğu için toplum tarafından damgalanmış kesimdir bu nedenle sosyal destek algıları daha düşüktür. Tarihsel olarak bakıldığında 1940'lerden 1960'ların sonuna dek, tek ebeveyn anneler ayrımcılık, sosyal damgalanma ve dışlanmaya maruz kalmışlardır. Tek ebeveyn olarak yaşayan kadın çoğu zaman sosyal destek mekanizmalarından da mahrum kalmaktadır. Çünkü "Ailesine sahip çıkamamış," "evinin düzenini bozmuş," "erkeğini elinde tutamamış" olarak görülmüşlerdir. (Hetherington, Cox ve Cox, 1979; Wallerstein ve Kelly, 1980). İş arkadaşları ve komşuları gibi sosyal çevresi tarafından desteksiz bırakılması, dışlanmaya varan olumsuz tavırlara maruz kalmaları içinde buldukları süreci daha da güçleştirmektedir. Ancak özellikle ailesinden sağladığı yakın çevresinin desteği, annenin sorumluluklarını hafifletebilmektedir (Hanson, 1986).

Tek ebeveyn olan annelerin çocuk sayısına göre sosyal destek algısı incelendiğinde çocuk sayısı arttıkça sosyal destek algısının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle sosyal destek algısı en yüksek olan grup 1 çocuklu ebeveynler olurken sosyal destek algısı en düşük grup 4 ve üstü çocuk sahibi olan ebeveynlerden oluşmaktadır. Toptaş (2019) sosyal yardım başvurusunda bulunan bireylerin sosyal destek algısını incelediği araştırmasında çocuk sayısı arttıkça sosyal destek algısının düştüğünü tespit etmiştir. Bunun nedeninin sosyo-ekonomik açıdan yetersizlik yaşayan ailelerde çocuk sahibi

olmanın ve çocuk sayısının artmasının yetişkin bireyler için maddi ve manevi olarak zorlayıcı bir durum olmasından kaynaklı olabileceğini belirtmiştir (Toptaş,2019).

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ölçeğinden aldıkları puanların çocuklarının yaş gruplarına göre incelendiğinde küçük ve büyük yaş gruplarının sosyal destek algısı yüksek çıkmıştır ancak 5-9 yaş arası çocuğu olan tek ebeveyn annelerin sosyal destek algısının düşük çıktığı görülmektedir. Deveci ve Ahmetoğlu engelli çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı çalışmada 13-18 yaş grubu çocuğa sahip ailelerin sosyal destek toplam puanını 19 yaş ve üstü çocuğa sahip ailelere göre daha düşük bulmuştur. Kaner (2003) yaptığı çalışmada 7-12 ve 13-18 yaş grubunda çocuğu olan ailelerin okul öncesi döneminde çocuğu olan ailelere göre daha yüksek sosyal destek algısı olduğunu bulmuştur. Özkan (2002), çocuğun yaşının algılanan sosyal desteğin yordayıcısı olmadığı, İlhan (2014), çocuğun yaşının algılanan sosyal destekte fark yaratmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Tek ebeveyn olan annelerin hanede oturan kişi sayısına göre sosyal destek algısına bakıldığında sosyal destek algısı en yüksek olan grubun hanede iki kişi oturan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise altı ve üstü sayıda hanede oturan kişi sayısı olan gruba ait olduğu görülmektedir. Ateş (2012) araştırmasında sosyal destek algısı ve kardeş sayısı durumunu değerlendirmiş, kardeş sayısı arttıkça algılanan sosyal desteğin düştüğünü belirlemiştir. Ailede yaşayan kişi sayısındaki artış kişilerde hayat şartlarını zorlaştırdığından sosyal destek algısında düşüşe sebep olduğu düşünülmektedir.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının sosyal ekonomik destek alma nedenine göre incelendiğinde sosyal destek algısı en yüksek olan grubun boşanan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise eşinin cezaevinde olduğunu belirten gruba ait olduğu görülmektedir. Aile içerisinde eğer baba hükümlüyse anne ve çocuklardan oluşan diğer aile üyeleri çevreden destek arayışı içerisine girebileceklerdir. İhtiyaç duydukları bu destek öncelikle yakın akraba komşu ve arkadaşlardan beklenir. Aile aradığı destek ya da güveni bulamazsa karşılaşacağı sorunlarla tek başına mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Muşanoviç, 2018). Sosyal Hizmet Merkezine başvuran müracaatçılar üzerinde yapılan gözlem ve incelemeler genel olarak eşin hükümlü olması halinde çevre desteğinin azaldığını bunun da sosyal destek algısını düşürdüğünü göstermektedir.

Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ölçeğinden aldıkları puanların tek yaşama yıllarına göre incelendiğinde daha fazla yıldır tek yaşayan kişilerin sosyal destek

algısının daha yüksek çıktığı gözlenmiştir. Algılanan desteğin yüksek olması, bireyin kendini değerli hissetmesine, sevildiğini düşünmesine ve ilişkilerinin iyi olduğuna işaret etmektedir (Oktan, 2005). Kişiler bir kriz dönemi içerisindeyken kendisine ve çevresine çok fazla odaklanamayabilirler ancak zaman içerisinde hayatlarını düzene koyup yaşam mücadelesine kapıldıklarında kriz dönemini atlatıp kendisine ve çevresine daha fazla odaklandıkları zaman sosyal destek algısında da artış olması muhtemeldir.

SONUÇ

Bu çalışma, tek ebeveyn olarak hayatına devam etmekte olan annelerin psikolojik iyi oluşlarını ve sosyal destek algılarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, Osmaniye Sosyal Hizmet Merkezinden sosyal ekonomik destek almakta olan 150 kadın ile yürütülmüştür. Tüm sosyal ekonomik destek alan müracaatçılar içerisinde sadece anneler ayrıştırılmış ve anneler içerisinde rastgele seçim yapılmıştır. Araştırmaya katılan kadınlara kişisel bilgi formu, psikolojik iyi oluş ölçeği ve sosyal destek algısı ölçeği uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda veriler analiz edilmiş ve literatür göz önünde bulundurularak tartışması yapılmıştır. Tüm çalışma sonucunda bir takım sonuçlara ulaşılmıştır.

- Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının 4,09, psikolojik iyi oluş ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 4,35'dir. Bu değerler ölçeklerde ortalama puana ve "kararsızım" seçeneğine karşılık gelmektedir. Bu sonuç katılımcıların orta düzeyde sosyal destek algılarının olduğunu ve yine orta düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip olduklarını göstermektedir.
- Katılımcıların sosyal destek algısı ölçeğine verdikleri cevaplar analiz edildiğinde en yüksek ortalamaya sahip maddelerin arkadaş çevresiyle ilgili olduğu, en düşük ortalamaya sahip maddelerin ise aile ve arkadaş dışında kalan kişilerle ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar en yüksek sosyal desteği arkadaş ortamından almaktadırlar. Sevinç ve kederlerini paylaşarak, sorunlarını anlatıp beraber çözüm bulabildiklerini ifade etmişlerdir.
- Katılımcıların psikolojik iyi oluş ölçeğine verdikleri cevaplar analiz edildiğinde en yüksek değerler sosyal değerlere ve yardımlaşmanın ön plana çıktığı değerlere verilmiştir. Ancak anlamlı bir hayat sürdürme ve gelecek hakkında iyimser düşünme konusunda olan maddeler düşük değer almıştır. Bu durum katılımcıların kendi ellerinden geldikçe çabaladıklarını ancak kontrol edemedikleri durumlar hakkında kaygı yaşadıklarını göstermektedir.
- Araştırmaya katılan tek ebeveyn annelerin sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş durumları yaş kriterine göre incelendiğinde kişilerin yaşlarının arttıkça

sosyal destek algılarının arttığı, psikolojik iyi oluş ve yaş grupları arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

- Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde eğitim durumu arttıkça sosyal destek algısının ve psikolojik iyi oluşlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Tek ebeveyn anneler medeni durumuna göre evli, bekar, dul, boşanmış ve gayri resmi nikahlı olarak ayrılmıştır. Bu grupların analizi yapıldığında sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşu en yüksek olan grubu gayri resmi nikahlı katılımcılar oluşturmaktadır. Sosyal algısı ve psikolojik iyi oluşu en düşük grup evliliği devam eden kadınlardır.
- Araştırmaya katılan katılımcılarda çocuk sayısı arttıkça sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri düşmektedir. Sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşu en yüksek grup tek çocuklu ebeveynlerdir.
- Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algıları ve psikolojik iyi oluşları çocuklarının yaş gruplarına göre analiz edildiğinde en düşük sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşa sahip olan ebeveynler 5-9 yaş arası çocuğa sahip olan ebeveynler olarak bulunmuştur.
- Araştırmaya katılan kişilerle aynı hanede yaşayan kişi sayısının kişilerin sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşa etkisine bakıldığında; sosyal destek algısı en yüksek olan grubun hanede iki kişi oturan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise altı ve üstü kişi oturan grup olduğu görülmektedir. Benzer şekilde hanedeki kişi sayısı arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyi azalmaktadır.
- Tek ebeveyn annelerin sosyal destek algılarının ve psikolojik iyi oluşlarının sosyal ekonomik destek alma sebebine göre inceleme yapıldığında sosyal destek algısı en yüksek olan grubun boşanan katılımcılar olduğu görülürken en düşük ortalamaya sahip grubun ise eşinin cezaevinde olduğunu belirten gruba ait olduğu görülmektedir.
- Katılımcıların tek yaşama yıllarına göre sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşuna bakıldığında sosyal destek algısı 6-8 yıldır tek yaşayan kadınlarda en yüksek çıkmışken psikolojik iyi oluşun en yüksek olduğu grup 8-10 yıldır tek yaşayan kişilerden oluşmaktadır.

Öneriler

- Kadınların boşanma, eşin vefatı, eşin ceza evine girmesi durumlarında maddi olarak zorluk yaşadıkları ve bu zorlukların kadınları psikolojik ve sosyal anlamda etkilediği göz önüne alındığında özellikle dezavantajlı kadınlara yönelik iş ve istihdam konusuna ağırlık verilmesi özellikle tek ebeveyn olan kadınlara öncelik tanınması gerekmektedir.
- Kadınların eğitim seviyesinin arttıkça sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş düzeyinin arttığı sonucuna istinaden kadınların ve temelinde kız çocuklarının eğitim alması desteklenmeli, kadınlar eğitim durumları tespit edilip halk eğitim, uzaktan eğitim gibi kanallar aracılığıyla eğitim seviyesi yükseltilmeli ve eğitime ulaşılabilirlik artırılmalıdır. Verilen eğitimler işlevselleştirilmeli ve meslek edinmelerine katkı sağlamalıdır.
- Çalışmayı düşünen tek ebeveyn annelerin çocuklarına yönelik ücretsiz kreş hizmeti sunulmalıdır.
- Tek ebeveyn olan aileler sadece maddi olarak değil psikolojik olarak da desteklenmeli, kurumların danışmanlık birimlerinde hizmet almaları sağlanmalıdır.
- Ailelerin tek ebeveyn olarak hayata devam etmeleri gereken ilk yıllarda bir kriz döneminde oldukları ve her konuya bir anda hakim olamayacakları bilinciyle hareket edilmeli ve kişilere doğru bilginin sunulması, gereken rehberliğin yapılması önemlidir.
- Tek ebeveyn olarak yaşayan kadınların sorunlarından birisi de toplumun bakış açısıdır. Bu yanlış düşüncelerin ve kalıp yargıların önüne geçebilmek için sosyal medyada, okullarda, kurumlarda toplumun bu yargısını değiştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Bireylerin en çok sosyal desteği arkadaşlarından aldığını ve kendilerini en çok sosyal ortamda yardımlaşma içinde iyi hissettiğini belirtmesinden yola çıkarak kişilerin paylaşımında bulunabileceği, sosyal becerilerini geliştirebileceği kurslar yaygınlaştırılmalıdır.

- Literatür incelendiğinde kadın çalışmalarının son zamanlarda artsa da hala eksiklikler olduğu görülmüştür. Bu konuda daha detaylı çalışmalar yapılabilir özellikle dezavantajlı kesimlere daha çok değinilebilir. Ayrıca sayıca az olsa da eşinin olmadığı durumlarda çocuklarına bakmakta olan babaların da varlığı göz ardı edilmemesi gerekmekte ve benzer çalışmalar tek ebeveyn olan babalar üzerinde yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abalı, O. (2012). Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Yaklaşım. İstanbul: Adeda.
- Adams, James F. Ergenliği Anlamak. (Çev. Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi, 1995
- Akmanış, B. (2010). Otistik Çocuğu Olan Annelerin Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akis, Y., Özakın, Ü., Sancar, S. (2009). Türkiye'de Feminizm ve Kadın Hareketi. Cogito, 58, Bahar, 245-258.
- Aktaş, G. (2013). Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak. Edebiyat Fakültesi Dergisi, 30(1), 53-72.
- Altınbaş, D. (2006), "Feminist Tartışmalarda Liberal Feminizm", Kadın Araştırmaları Dergisi, (9): 21-51.
- Altun, H. (2008), "Feminist Kuram Doğrultusunda Bir Okuma/Sahneleme ve Bir Örnek Çalışma: Denizden Gelen Kadın", Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınbaş, D. (2010). Feminist Tartışmalarda Liberal Feminizm. Kadın Araştırmaları Dergisi(9), 29-30.
- Alptekin, D. (2014). Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (32), 203-211.
- Arat, N. (1991). Feminizmin ABC'si. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Arat, N. (2010). Feminizmin ABC'si. İstanbul: Say Yayınları.
- Aslan, A. Tarihin Arka Odası'nda "Kadın". Ankara Üniversitesi İlef Dergisi, 2(1), 77-94.
- Ataman, M. (2009). "Feminizm: Geleneksel Uluslararası İlişkiler Teorilerine Alternatif Yaklaşımlar Demeti", Alternatif Politika, C.1, S. 1, 1-41.
- Atan, M. (2015). "Radikal Feminizm: 'Kişisel Olan Politikdir Söyleminde Aile' " The journal of Europe-Middle East Social sciences Studies, V.1, I.2, 1-21.
- Aydemir, Yanıkkaya, P. (2012) "Antropolojide Sınıf ve Toplumsal Cinsiyet Gerilim Hattında Marksist ve Feminist Yaklaşımlar", İstanbul Üniversitesi İnsan Bilim Dergisi, 1(2), 108-120.
- Bacanlı, Hasan, (1999), Gelişim ve Öğrenme, Ankara: Nobel Yayın.

- Baran, G. ve Atlı, S. (2016). Tarihsel Süreçte Aile ve Aile Kuramları. (Ed.) Gülen Baran. Aile Yaşam dinamiği içinde. 1. Basım. Ankara: Pelikan Yayıncılık. 35-65.
- Balkaya, İ. S. (1996). Afife Fikret'e Göre Feminizm. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(4), 103-104.
- Bayhan, V. (2012), "Beden Sosyolojisi ve Toplumsal Cinsiyet", Doğu Batı, 16(63): 147-164.
- Bilgili, B. (2016). Kadınların Cinsiyet Rollerini ile Gösterişçi ve Statü Tüketim Davranışları. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(3), 108-114.
- Bolak-Boratav, H. (2001). Feminist Psikoloji: Nedir, Nasıl Gelişti, Psikolojiye Getirdiği Yeni Açılımlar. Türk Psikoloji Yazıları, 4(7), 1-19.
- Bora, A. (11 Mart 2015). Röportaj: Türkiye Kadın Hareketi: Sözcük, Eyleme, Eylemden Çoğulculuğa (1) – Aksu Bora.
- Bulut, Işıl. Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı. Ankara: Özgüneliş Matbaası, 1990.
- Butler, J. (2008). Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi. (B. Ertür, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Carol D. Ryff vd., Forging Macro-Micro Linkages in the Study of Psychological Well-Being, Springer Publishing Company, New York, 1999, p.253. 203.
- Cüceloğlu D (2002). İletişim Donanımları, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çaha, Ö. (1996). Sivil Kadın. Ankara: Vadi Yayınları.
- Çetin, O. B. (2005). Ekofeminizm: Kadın- Doğa İlişkisi ve Ataerkillik. Sosyo- Ekonomi Dergisi(1), 63.
- Çiçek, A. (2016). Feminist Perspektiften Türkiye'de Kadın Kütüphanecilerin İmajı. 30. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Demir, Z. (2014). Modern ve Postmodern Feminizm. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Demirbilek, S., (2007). "Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açısından İncelenmesi", Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, C.44, S.11, ss.12.27.
- Dökmen, Z. Y. (1997). Çalışma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini İle Evi İşleri Depresyon İlişkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 12(39), 39-56.

- Dökmen, Z. Y. (2015). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Durakbaşı, A. (2008). Kadınların Tarihinden Dersler: Feminist Bir Sosyoloji İçin Notlar, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 15-26.
- Eda Nur Kocaman, Bir Grup Yetişkinde Umut ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 58 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 205
- Eda Nur Oğuz, Yetişkinlerde Kendine Yansıtma ve İç Görü, Duyguları İfade Etme, Duygusal Şemalar ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki ve Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s.76 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 207
- Emin, M. (1995). *Feminizm Nedir?* İstanbul: TÜRDAV.
- Ecevit, Y. (2011). Toplumsal Cinsiyet sosyolojisine Giriş. *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 2-29.
- Eşel, E., (2005). “Kadın ve Erkek Beyninin Farklılıkları”, *Klinik Psikiyatri Bülteni* C.15, 138- 152.
- Gökçay, G. (2018). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Belirlenmesi. *Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kars.
- Göregenli, M. (2012). Temel Kavramlar: Önyargı, Kalıpyargı ve Ayrımcılık. K. Çayır ve M. A. Ceyhan (Ed.), *Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar İçinde* (s. 17–29). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Göztepe, E. (1996). Kadının ve Kadın Yurttaşın Haklar Bildirgesi Olympe de Gouges (7 Eylül 1791). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 45(4), 188.
- Güldü, Ö., & KART, M. E. (2009). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ve Siyasal Tutumları: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(03), 97-116.
- Gökçe, Birsen, (1990), “Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme”, *Aile Yazıları* I,(Derl: B.Dikeçligil ve A.Çiğdem) Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Bilim Serisi No: 5/1, ss.205-223.
- Güran, N. (1983) “Aile Hizmetleri”. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*. 1 (1), 13-21.
- Hallaç S. , Öz F. Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış. *Pgy.* 2014; 6(2): 142-153.

- İçmeli C. , Ataoğlu A., Canan F., Özçetin A., (2008). Zihinsel Özürlü Çocukları Olan Ebeveynler ile Sağlıklı Çocuklara Sahip Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması. Düzce Tıp Fakültesi Dergisi.
- Kara, N. (2006). “Feminizm(ler)in Toplumsal Hareket Olarak Medyada Yansıma(ma)sı”, Küresel İletişim Dergisi, S.1, s.1-33.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Köse, B., G. (2016). Geçmişten Günümüze Aile. (Ed.) Nurşen Adak. Değişen Toplumda Değişen Aile Sosyolojik Tartışmalar içinde. 2. Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.15-38.
- Kulaksızoğlu, A. (2014). Ergenlik Psikolojisi (15.b.). İstanbul: Remzi.
- Mehmet Tütüncü, Yönetici ve Çalışanların Psikolojik İyi Olma ve Stres Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s.28 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 204.
- Metin, A. (2011). Kimliğin Toplumsal İnşası ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), 74-92.
- Nazlı, S. (2000) Aile Danışması. Ankara: Nobel Yayınları.
- Nazlı, Serap. “Aile Fonksiyonlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1997.
- Nirun, Nihat, (1994), Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:73.
- Onur, Bekir. Gelişim Psikolojisi. 3. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi, 1995.
- Öksüz, Y., Ayvalı, M., Coşkun, K., Baba, M., İci, A. (2011). Algılanan Sosyal Destekle Akılcı Olmayan Davranışlar İlişkisi. International Journal of Social Science. 4 (1), 119-136.
- Örüng, S., Feyzioğlu, S. (2011). Tek Ebeveynli Aileler. (1. Baskı). Ankara: T.C Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2009) Evlilik ve Aile Terapisi. PDREM Yayınları: Ankara.
- Öztürk, A. (2015). Öğretmenlerin Sahip Oldukları Yaşam Amaçları ve Sosyal Desteğin Öznel İyi Oluş Üzerindeki Yordayıcı Rolü. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, (5) , 338-347.

- Öztürk, S ve Boylu, A. A. (2015), Tek Ebeveynli Ailelerin Yaşadıkları Finansal Güçlüklerin Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, *Sosyo-Ekonomi*, 23(25), S:23-111.
- Özkazanca, M. (2018). Çocuk Dergilerinde Toplumsal Cinsiyer Rollerini. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Pehlivan, P. V. (2017). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(31), 497-521.
- Poyraz M. (2007). Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi.
- Sankır, H. (2010). “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin ‘Kadın Sanatçı Kimliği’nin Oluşum Sürecine Etkileri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, Erişim Tarihi: 20.06.2015.
- Sarı, T. Ve Çakır, G.S. (2016). Mutluluk Korkusu İle Öznel ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Aralık 2016 Cilt:5 Özel Sayı Makale No: 25.
- Şenkal, Y. (2016), “Feminist Kuramlar Bağlamında Reklamda Kadın İmgesine Bakış”, *ABMYO Dergisi*, (42): 91-114.
- Şenyuvalı, G. (2010), “Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları Bağlamında Günümüz Sanatında Değişen Kadın ve Beden İmgesi”, *Sanatta Yeterlik Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı.
- Şimşek, D. (2015). Otistik Çocuğu Olan Annelerin Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (1998). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3 (29), 1-9.
- Vatandaş, C. (2007). “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, S.35, 29-56.
- Yavuz, M. (2019). Çalışan Kadınlarda Çalışmayan Kadınlara Göre Yaşam Doyumu ve Annelik Algıları, [Yüksek Lisans Tezi. Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji Ana Bilim Dalı].

- Yeşilyaprak, Binnur. “Lise Öğrencilerinin İçsel ya da Dışsal Denetim Oluşlarını Etkileyen Etmenler”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988.
- Yıldırım, H., & Iğık, K. (2017). Çalışmayan evli kadınların sosyal destek düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Konuralp Medical Journal/Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2).
- Yıldırım, N., Akgün, S. (2013). “Sivil Toplum Kuruluşu Gönüllülerinin Sosyal Sistemin Meşruiyetine İlişkin Algıları, Adil Dünya İnançları ve Sosyal Baskınlık Yönelimleri”, *Journal of Society & Social Work* , Vol.24, Issue 1, 115-128.

EKLER

Ek-A. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Zeliha Toprak Usta
ÖĞRENCİ NO	201810027
TEL. NO.	
E - MAIL	
ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Psikoloji
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP. YAPILMADIĞI	2021 / 2022 - GÜZ / BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Tek Ebeveyn Annelerin Sosyal Destek Algısı ve Psikolojik İyi Oluşunun Feminist Kuram Çerçevesinde İncelenmesi
TEZİN AMACI	Araştırmanın amacı sosyal ekonomik destek alan ve tek ebeveyn olan kadınların sosyal destek algılarının psikolojik iyi oluşları ile ilişkisinin feminist kuram çerçevesinde incelenmesidir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Son yıllarda yaşanan toplumsal değişimler aile yapısında da değişime yol açmıştır. Tek ebeveynli ailelerdeki artış bir takım zorlukları beraberinde getirmiştir. Bu durum toplumsal cinsiyetten kaynaklı kişilere yüklenen roller ve maddi zorluklar olarak kadını dezavantajlı konuma getirmiştir. Bu araştırma tek ebeveyn olan kadınlarla yürütülecek olup Sosyal Hizmet Merkezinden sosyal ekonomik destek alan kadınlarla çalışılacaktır. Yapılacak çalışma kadınların sosyal destek algıları ile psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Veri toplama aracı olarak çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılacaktır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Osmaniye Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Sosyal Hizmet Merkezi
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Osmaniye Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Sosyal Hizmet Merkezi
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	Osmaniye Merkez Sosyal Hizmet Merkezinden sosyal ekonomik destek yardımı alan kadınlara kişisel bilgi formu, sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluş ölçekleri uygulanacaktır.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İŞİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) 1 adet (1) Sayfa Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği. 2) 1 adet (1) Sayfa Psikolojik İyi Oluş Ölçeği. 1 adet (1) Sayfa Kişisel Bilgi Formu

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Zeliha TOPRAK USTA		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır TARİH: / / 202				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI			SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	
Adı - Soyadı: Nurgül ÖZPOYRAZ	Adı - Soyadı: Mustafa KALE	Adı - Soyadı: Şükrü UĞUZ			Adı - Soyadı: Murat KOÇ	
Unvanı: Prof Dr	Unvanı: Dr Öğr Üyesi	Unvanı: Prof Dr			Unvanı: Doç Dr	
Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır			Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	
... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....			... / ... / 20....	
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır
... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, ... / ... / 20.... - ... / ... / 20.... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE	☐					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

Ek-B. Bilgilendirilmiş Gönüllülük Onam Formu

**ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURULU**

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmamız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmamız ile ilgili izin almaktır.

Bukapsamda " Tek Ebeveyn Annelerin Sosyal Destek Algısı ve Psikolojik İyi Oluşunun İncelenmesi" başlıklı araştırma Zeliha TOPRAK USTA tarafından gönüllü katılımcılarda yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıya görülebiliyorsunuz. Bu araştırmaya katılmama hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan çalışabilirsiniz. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Araştırma sosyal destek algısının psikolojik iyi oluşa etkisi ve diğer değişkenlerle incelenmesi amacıyla yürütülmektedir.

Araştırmanın Nedeni: Araştırma kadının güçlenmesi yolunda çeşitli değişkenleri gözlemlemek için yapılmaktadır.

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Araştırma Osmaniye Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Sosyal Hizmet Merkezinde Sosyal Ekonomik Destek alan kadınlarla yürütülecektir.

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süre ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (İstek imzası ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Zeliha TOPRAK USTA

☎posta:

İmzası:

Ek-C. Demografik Bilgi Formu

Bu form yürütülmesi planlanan araştırmaya yardımcı olmak amacıyla üretilmiştir. Bu formda bulunan soruların doğru veya yanlış cevabı yoktur. Vereceğiniz yanıtlar doğrultusunda bilgileriniz gizli tutulacak ve sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Soruların gerçeğe yakın bir düşünce ile cevaplanması ve cevapsız soru bırakılmaması önemlidir.

Zeliha TOPRAK USTA

1- Yaşınız?

1- (18-25) 2- (25-35) 3- (35-45) 4- (45-55) 5- (55+)

2- Eğitim Durumunuz?

1- Okur Yazar Değil () 2- Okur Yazar () 3- İlkokul () 4- Ortaokul ()
5- Lise () 6- Önlisans () 7- Lisans () 8- Lisans Üstü()

3- Medeni Haliniz?

1- Evli () 2- Bekar () 3- Dul () 4- Boşanmış () 5- Gayri Resmi Nikahlı ()

4- Kaç Çocuğa Sahipsiniz?

1- 1 () 2- 2 () 3- 3 () 4- 4 ve üstü

5- Çocuklarınızın yaş grupları nedir?

1- 0-4 2- 5-9 3- 10-15 4- 15-18

6- Hanede Oturan Kişi Sayısı?

1- 2 () 2- 2-5 () 3- 6 ve üzeri

7- Sosyal Ekonomik Destek Alma Sebebiniz?

1- Boşanma () 2- Eşin Vefatı () 3- İşsizlik () 4- Eşin Engel veya Hastalığı ()
5- Eşin Cezaevinde Oluşu () 6- Diğer

8- Kaç yıldır tek yaşamaktasınız?

1- 0-2 yıl 2- 3-5 yıl 3- 6-8yıl 4- 8-10yıl 5- 10 yıldan fazla

Ek-D. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Öçeği

Aşağıda 12 cümle ve her birinde cevaplarınızı işaretlemeniz için 1 den 7 ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin ne kadar çok doğru olduğunu ve olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini (X) işareti koyarak belirtiniz. Bu rakamlardan 1 ‘kesinlikle hayır’ yanıtını, 7 ise ‘kesinlikle evet’ yanıtını ifade etmektedir.

		1	2	3	4	5	6	7
1	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
2	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
3	Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.							
4	İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.							
5	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
6	Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.							
7	İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.							
8	Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.							
9	Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.							
10	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
11	Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.							
12	Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.							

Ek-E. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 8 ifade vardır. 1–7 arasındaki derecelendirmeyi kullanarak, her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

1	Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum	
2	Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir	
3	Günlük aktivitelerime bağlı ve ilgiliyim	
4	Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum	
5	Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim	
6	Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum	
7	Geleceğim hakkında iyimserim	
8	İnsanlar bana saygı duyar	

EK-F. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2200005183
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

05.07.2022

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Zeliha Toprak Usta** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

**EK- G. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni
Yazısı**

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2200005532

27.07.2022

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 05.07.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200005183 sayılı yazınız.
b) 18.07.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200005309 sayılı yazınız.
c) 07.07.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200005252 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen **Zeliha Toprak Usta, Mehmet Nacar ve Yasemin Özbek** isimli öğrencilerimizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

EK- H. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzni İçin İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2200005533
Konu : Zeliha Toprak Usta'nın Tez Anket
İzni Hk.

27.07.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı **Zeliha Toprak Usta** isimli öğrencimizin “**Tek Ebeveyn Annelerin Sosyal Destek Algısı ve Psikolojik İyi Oluşunun İncelenmesi**” konulu tez çalışması Üniversitemiz öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Nurgül Özpoyraz**'ın 1.Tez danışmanlığında, **Doç. Dr. Mustafa Kale**'nin ise 2.Tez danışmanlığında halen yürütülmektedir. Adı geçen öğrenci tez çalışmasında **Müdürlüğünüze bağlı Sosyal Hizmet Merkezinden sosyal ekonomik destek yardımı alan kadınları** kapsamak üzere kopyası Ek'lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, gerekli iznin verilmesini bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek :

- 1 - 5 sayfa tez etik, anket izin istek formu.
- 2 - 1 sayfa Taahhütname.
- 3 - 1 sayfa Birinci Tez danışmanı onay maili.
- 4 - 1 sayfa İkinci Tez danışmanı onay maili.
- 5 - 1 sayfa Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanı İmza Onayı.
- 6 - 1 sayfa ölçek-1.
- 7 - 1 sayfa ölçek-2.
- 8 - 1 sayfa ölçek-3.
- 9 - 2 sayfa ölçek kullanım izin onay mailleri.
- 10 - 37 sayfa tez önerisi.
- 11 - 1 sayfa tez etik izin istek yazısı.
- 12 - 1 sayfa tez etik izin yazısı.

EK-I. Aile Bakanlığı Tez İzin Yazısı

T.C.
OSMANİYE VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Sayı : E-54661432-900-6269499

27.01.2023

Konu : Yüksek Lisans Tez Çalışması Hk.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Osmaniye Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğünün 27.01.2023 tarihli ve E-54466803-121-6259513 sayılı yazısı.

İl Müdürlüğümüze bağlı Osmaniye Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü ilgi yazısında kurum personellerinden Mersin Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Zeliha TOPRAK USTA'nın " Tek ebeveyn annelerde sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşunun incelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere ilgi yazı ekinde sunulan anketin Osmaniye ilinde bulunan tek ebeveyn annelerin doldurulması için gerekli izinlerin verilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Süleyman YILDIRIM
İl Müdür V.

OLUR
Uğur Muzaffer ÇAM
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek: Yazı ve Ekleri.

T.C.
OSMANİYE VALİLİĞİ
Osmaniye Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü

Sayı : E-54466803-121-6259513

27.01.2023

Konu : Yüksek Lisans Tez Çalışması Hk.

OSMANİYE VALİLİĞİNE
(Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)

Kurumumuz personellerinden Mersin Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Zeliha TOPRAK USTA'nın " Tek ebeveyn annelerde sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşunun incelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere ekte sunulan anketin Osmaniye ilinde bulunan tek ebeveyn annelerin doldurulması için gerekli izinlerin alınması hususunda;

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Abdulkadir TAŞLETİMUR
Kuruluş Müdürü

Ek:

- 1 - Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (1 Sayfa)
- 2 - Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (1 Sayfa)
- 3 - Kişisel Bilgi Formu (1 Sayfa)